

Broliai lietuviai, auštančią dieną
Mūsų nors sūnūs visgi išvyti!
Griaukime amžiais užverstą sieną,
Norint gailėtus jos beprotys!

Amžiais pavergta kelias tėvynė;
Jos atgimimą jaučia dvasia.
Ginkim, ką mūsų proseniai gynė!
Zadinkim brolius meile drąsiai!

Leidžia Lietuvos
Atgimimo Sąjuda

Laisvoji Lietuva

FREE LITHUANIA

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL.

Telef: FR 6-5416

"Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

EINA XVIII METUS

1964 LIEPOS - JULY 8

Nr. 14(932)

LIETUVIŲ KONGRESAS

Lietuvių šeštasis Kongresas, su-
šauktas ALT Vašingtone pirmą kar-
tą, prasidėjęs birželio 26d, baigėsi
birželio 28, įvykęs Shoreham viešbu-
čio salėje. Kongresą atidarė ALTO
pirmininkas L. Simutis. Gražiausi as
sveikinimo kalbas pasakė Lietuvos
Atstovas Kajeckas ir Gen. Konsulas
Dr. P. Daužvardis. Iš Kongreso na-
rių sveikino tik vienas Douglas. Kon-
gresą pravedė prezidiumas, sudary-
tas iš V. Abraičio, A. Devenienės, J.

Pakalkos, J. Stuko ir A. Sužiedelio.
Sekretoriavo - V. Radžius, M. Andriky-
tė ir A. Gintneris. Daug laiko užėmė
sveikinimai ir paskaitos, be kurių,
atrodo, buvo galima apseiti. Bendrie-
ms svarstymams beveik nebeliko
laiko. Birželio 26d, buvo priimtas
momorandumas prez. Johnsonui. Gi
sekančią dieną pasireiškė mūsų jau-
nimas - studentija, kuri dėl vieno ame-
rikiečio jaunuolio turėjo posėdį ves-
ti anglų kalba, kas ne visiems dele-

gatams patiko. Vakare įvyko banke-
tas, kuriame dalyvavo 400 žmonių.
Programą atliko muz. Kučiūnas ir
sol. J. Vaznelis. Rytojaus dieną buvo
padėti vainikai ir dalyvauta pamaldo
se. Po to Lietuvos Pasiuntinybėje
vyko priėmimas.

Oficialiais daviniais kongrese da-
lyvavo apie 250 atstovų ir tiek pat
svečių. Rengėjų akimis žiūrint, kon-
gresas yra praėjęs su dideliu pasise-
kimu, deja, jis vistiek neprilygo prieš

keletą metų rengtam tautinių organi-
zacijų kongresui, kuriam vadovavo
a. a. A. Olis. Atstovų iš lietuviškų kc-
lonijų buvo nedaug, nepatogus laikas,
kongresą stelbė gausus ir gerai or-
ganizuotas ukrainiečių sąskritis. Už
tai apie Lietuvos Kongresą didžioji
sostinės spauda prasitarė tik pusiau
pravertomis lūpomis, nepalyginamai
su tuo, kiek buvo vietos skirta ukrai-
niečių kongresui, kuriame pagrindi-
nė kalbą pasakė buv. prez. Eisenho-

veris. Kongreso darbuose ir jo orga-
nizavimo akcijoje pasigesta Lietuvos
Bendruomenės aktyvesnio dalyvavi-
mo. Kodėl?

Čia tenka pažymėti, kad ukrainie-
čių masinėje eisenoje ir paminklo
šventinime dalyvavo ir Vilniaus kra-
što lietuvių delegacija, vadovaujama
V. Šimkaus.

Kongreso įtaką ir reikšmę sunku
šiandien vertinti. Tenka palaukti, -
kokie bus rezultatai.

Paulius Erdvys

ŽAISMAS UGNIMI TEBESITĖSIA

Nėra pragiedrulių

J. KADAGYS

grindžiama (o atrodo, kad taip yra)
dabartiniai Amerikos užsienio politi-
ka. Kitaip sakant, einama su velniu
obuoliauti, bandant apgaulingai įtikinti
save ir kitus, kad tas partneris jau
pakeitė savo spalvą. Tiesa, spalvą
pakeisti gal jis ir gali, bet, deja, ne
savo prigimti. . .

Pirmiausia, juk nereikėtų pamiršti,
kad dabartiniai Maskvos ir Pekino
diktatoriai jau yra seni ir jų am-
žius, šiaip ar taip, nebeilgas. Kas ži-
no kokių permąnių bus ir kokių kryp-
čių paėms jų įpėdiniai? Komunistai,
kaip Sov. Rusijoje, taip ir Kinijoje,
puikiai žino ir supranta kokią žalą
daro komunistiniams blokui ir kokius
pavojus kelia tas jų nevieningumas.
Jie daro ir darys visas pastangas su-
rasti bendrą kalbą ir vėl susigiedoti
kad greičiau ir sėkmingiau paruoštų
ir įvykdytų laisvojo pasaulio laidotuves.
Kaip tas dabartinis Maskvos ir
Pekino skilimas buvo daugumai neti-
kėtas, taip galima laukti visokių neti-
kėtumų ir tam skilimui pašalinti.

Jie, aišku, padarys viską savo ply-
šiams užlopyti, kad jais nedžiugintų
savo priešų - laisvojo pasaulio. Gi-
linti tą plyšį tarp komunistinės Rusi-
jos ir Kinijos, aišku, būtų Vakarams
protinga ir logiška, tačiau remti vi-
są ateities politiką ant tų prielaidų,
kad jie nebesusitars, o tuo labiau
kviesti visus kitus rikiotis kurio
nors vieno priešų pusėje, yra ne tik
negudru, bet ir gerokai rizikinga.

Čia kaip tik ir yra visa nelaime,
(o gal tikriausiai dar tik jos pradžia)
kad Amerikos dabartinė vyriausybė
net ir su prez. Johnsonu priešakyje,
kaip tik ir grindžia savo ateities už-
sienio politikos planus ant šios gan
silpnos ir pavojingos kortos.

Jie, vietoje išnaudojė susidariusią
palankią padėtį, silpninant abiejų fi-
zines ir moralines jėgas, staiga už-
siangažuoja ir stoja vienos iš jų pu-

sėn - Sovietų Sąjungos, ją remia ir
stiprina bei maitina, kad ši greičiau
susidorotų su kita - Kinija!

Nežiūrint visokių triukų, kuriuos
Maskva ir dabar dar išdarinėja val-
gydama baltą Amerikos duoną, Ame-
rikos prestižui pažeminti ir ją su-
niekinti ir jos įtakai bei pasitikėjimui
tarptautinėje arenoje sumažinti, o
Amerika, kaip užkerėta stovi, stebi
ir nieko nedaro. . . Štai, tokie fak-
tai kaip arogantiški lėktuvų numušimai
ir grąšinimai, karinių atšė apnuo-
dijimai, Chruščiovo smerkiančios
ir išjuokiančios šį kraštą kalbos,
jo grąšinimai ir pažadai "ginti"
Kubą, rėmimas komunistinių im-
perialistinių žygių Laose ir Vietna-
me, akiplėšiškas vertimas kaltės už
tas žudynes Amerikai. . . neturi jokios
įtakos Amerikos vyriausybei. Vis-
vien tikima, kad "dėdė Nikita" turi
gerus norus. . . Dabartinė Amerikos
administracija tiesiog užmerkia akis
prieš šiuos faktus ir kaip užburta
metasi į Maskvos glėbį ir neriasi

sau kilpą ant kaklo!

Komunistai visiškai neslepia savo
pagrindinio tikslo - užvaldyti visą
laisvąjį pasaulį (kaip jie sako - išva-
duoti!). Tą jį viešai ir pakartoti-
nai primena visiems. Daugelis gir-
di ir supranta, už tai ir baiminasi
dėl Amerikos naivumo.

Amerika vis tebetiki, kad taika ga-
li būti išsaugota tik nuolaidomis.

Argi vien tik Vakarams yra pavojingas
atominis karas ir argi tik jie
bijo, turi jo bėgti ir tik jie turi daryti
visokias nuolaidas, kad karo išven-
gus? Argi dar neaišku, kad Ma-
skva dabartinę anglo-saksų politiką
išsiaiškina sau ir visam pasauliui
kaip jų silpnumo, stokos sveikos nuo-
vokos ir jos bailumo pažymį? Argi,
pagaliau, dar vis tikima komunistų
gera valia, kurios ten nėra ir būti
negali, nes į geros valios sąvoką
jokiu būdu netelpa jų vyriausio tik-
slai, būdai ir priemonės tiems tiksla-
ms siekti ir toks barbariškas žiaur-
us ir neteisingas režimas.

Kokie motyvai verčia patį galin-
giausią pasaulyje kraštą vesti tokią
politiką, kas atspėd. Viena tik aišku,
jį savo pagrinduose neturi logikos.

Vardan Tos Lietuvos!

J. MIŠKINIS

Lenkai Vilnių ir jo kraštą laikė
okupavę 19 metų. Per tą laiką daug
nuvyto jaunųjų, nemažusių gied-
rios dienos, nepatyrusių saulėto gy-
venimo ir džiaugsmo; per tą laiką
labai daug ir tvirtų vyrų palinko ir
senatvės šerkšnos papuošė jų gal-
vas.

Kiekvieno Vilniaus krašto lietu-
vio kultūrininko kelyje stovėjo pik-
tas sargas ir skaičiavo jo žingsnius.
Netoli buvo leista eiti ir teisintis,
jei tie žingsniai užkliūdavo už oku-
panto užmačių. Atrodė, kad ne lietu-
viams teka saulė, kad ne jiems eina
pavasariai laukais. Lietuviams buvę
palikta viena "kukli" vietelė į kurią
vedė platūs keliai - Lukiškio kalėjim-
as. . .

Lenkai su šniršimu negalėjo pa-
kęsti lietuvių tautinio ir kultūrinio
darbo. Griovimas lietuviško darbo
ypač sustiprėjo po 1936 metų, kada
lenkiškos administracijos priešakyje
atsistojo vaivada pulk. Bocianski.

Šio vaivados supratimu, nebuvo jo
kio lietuviško klausimo Vilniaus kra-
šte, o visa jų veikla buvo lietuvi-
sios Lietuvos agentų inspiruojama,
apmokama ir tyčia kurstoma.

Vienas po kito gėso švietimo židi-
niai lietuviškuose kaimuose, bet did-

vyriškai kovojęs Vilniaus krašto lie-
tuvis už savo teises, gaivinosi vien-
inteliu jam prieinamu šaltiniu - tē-
vynės meile! Tai buvo tyli, bet at-
kakli kova su svetimuoju gaivalu ir
toje nelygioje kovoje brendo Vil-
niaus krašto lietuvių dvasinės jėgos
augo meilė savo tautai ir savam
kraštui.

1937m. uždaromi visi šv. Kazimie-
ro draugijos skyriai. . . Vilniaus len-
kiška ir lietuviška spauda kasdien
skelbė naujas žinias, naujus įvykius,
areštus, tremimus, vis apie piktes-
nius lietuvių persekiojimus.

Po LTK pirmininko prof. Mykolo
Biržiškos išstėrimo į nepriklausomą
Lietuvą, naujuoju pirmininku bu-

vo išrinktas K. Stašys. Lenkų admi-
nistracijai jis nepatiko. Po kelerių
metų K. Stašius buvo sudaryta byla,
kurioj jis buvo nuteistas kalėjimu.

Jis buvo apkaltintas devyzių nuostatų
prasižengimu. . . "įrodymai" ir kalti-
nimai buvo fantastiški. Stašio bylos
sekti buvo suvažiavę Varšuvos spau-
dos atstovai. . . Ką visa tai reiškė?

Viena buvo aišku, kad lenkai Sta-
šio asmeny kaitinamųjų suolan buvę
pasodinę visus Vilniaus krašto lietu-
vius. . . Vėl pasipila nauja teroro
banga. . . 1937-38 metais beveik vi-
sos lietuviškos įstaigos buvo uždary-
tos. Buvo uždaryta 191 pradžios
mokykla, 715 lietuvių kultūros židi-

- nukelta į 8 puslapį -

Laisvosios Lie-
tuvos bičiulių, -
bendradarbių,
skaitytojų ir
rėmėjų būrelis
Laisvosios
Lietuvos geguži-
nėje - Velbasio
gražiam sode,
nepabūgę karštos
saulės. . .

Nuotrauka -
V. Reivyčio

***

ATKAKLI TAUTA ir AUŠROS VARTAI

2-oji tąsa

b) Tautos nelaimėi garsinti ir atskleisti religijos žudimą daugiau padeda ir padės Sibiro lietuvių maldaknygė. O jos leidėjas kas yra! Kun. J. Jankus (Jį bolševikai ir nutėsi visokiariopomis bausmėmis, pramanydami kitokius nusikaltimus) Ar paruošė Amerikos lietuvių kunigai ir turtingos parapijos svetimomis kalbomis, neskiriant nė rusų kalbos, statistikos daviniais pagrįstą šimtatūkstantinio tiražo leidinį apie žudią religijos ir naikinimą katalikiškos tautos, buvusios užtvary (gal ir dabar bus) nuo besiveržiančios ir vakarus provoslavijos.

Štai, dabar, įvedus valstybių kalbas į mišias (įmanoma ir tautybių) mes užklupti nepasiruošę. Tokio seniai čia mokykloms privalomo mišiolio, kaip teisingai Razminus jį vadina uniforminiu, savo kalba neturime. Parapijų mokiniai gyvu Dievu šaukia, jei dar gyvenio lietuviškumo tėvai ištraukia tokį anglišką mišiolą jiemis iš rankų ir nori įbrukti lietuvišką maldaknygę. Girdi, lietuviškoje nėra tokių maldų, kurios tikėtų skaityti per mišias. Lietuviško mišiolio reikalas keliama senokai. Pirmasis balsas bene bus buvęs istoriko V. Liulevičiaus Drauge. Kieno būtų pareiškę šis mišiolas svarių sunkių maldaknygių troškesiems parūpinti! Argi ir čia būtų kliudžiusi baimė, kad kiek nepatarnautų lietuviškumui? (Kaip Aušros Vartai). Dabar, sako, gautas leidimas naudotis kun. Bartkaus sudaryta maldaknyge, kol atsisiras tikras mišiolas. Bet ar šį pakaitalą mažumėnė ir jaunumėnė priims, kaip nepriėmė pirmą?

Dar gražiau, Lituaništinės mokyklos neturi religijos programų ir pagal jas vadovėlių (žinoma, tie vadovėliai turėtų būti parašyti kuo geriausia kalba). O vienintelis katalikiškas vaikų žurnaliukas Eglutė sunkiai veržiasi.

c) Trečią veido sklypelį puikiai apšvietė jaunas katalikų veikėjas Dr A. Liulevičius. Jis savo nuomonę išdėstė trumpai ir aiškiai Drauge taip: jeigu jau mums koplyčia perleidžiama, reikiška sienos ir be sąlygų, tada atskleiskime joje neįrengtoje Lietuvos kryžiaus kelio ir religijos tenai žudymo knygą gausiems praeiviams supažindinti su bolševikų plečiamu "rojumui" ir pakabinkime atitinkamą lentą su parašu, prašančią maldų. Tai ir bus puiki reprezentacija. Šiai minčiai daug girdėta (ir girdima) ne tik pritarimo, bet ir susižavėjimo.

d) Ketvirtasis veido sklypelis: kurie aukoja ir aukos koplyčias įrengti nei šalpai, nei katalikiškai spaudai, nei mišiolui tiek neaukos, kiek koplyčias įrengti, arba - visai nieko, ypač jeigu aukštieji bažnyčios autoritetai taip jų neragins, kaip dabar ragina ukoti koplyčias įrengti. Jeigu rengėjų užsispirta koplyčią rengti ir, gal būt, jos būvime mato didelę reikšmę tebūna ji Lietuvos sostinės stebuklo vardu Aušros Vartai. Nusi leidimas sutapo su tais, kurie rengimo mintį sutiko visiškai tyla.

Jeigu dar į tą pačią plokštelę įkalbėsime ir šį spaudoje suskambėjusį pasipiktinusių balsą, kad, girdi, atsiranda tokių drąsuočių, gudruolių, kurie net su vyskupu frįsta ginčytis, tai bus ir viskas (mano matytas) visuomenės veidas.

*****
"Bet remiančių aukomis skaičius įsidėmėtina iškalbingas". Lyg tai reikėtų palankumą, ypač, Šiluvai. Jei gu būtų koplyčias rinktas Aušros Vartų vardas, ir už jį būtų tiek šnekėta vyriausiųjų rengėjų, argi šieji remiantieji būtų buvę mažiau pinigų iškalbingi, negu dabar? Juk ne jie patys vardą rinkosi: kokį vardą davė, tokį ir remia. Manau nebūtų prieštarausi nei Algmienė, nei tie, kurie mano, jog su vyskupu nesiginčytina. Prie jų dar būtų prisidėję Aušros Vartų šalininkai, kurie Šiluvos nė pinigų neremia. Praeinantiems svetim taučiams, išskyrus lenkus ir mus, lygiai vistiek, kuris iš šių dviejų, jiemis nežinomu, paveikslų tenai centri niu skiriamas.

O ir pinigų telkimo reikalu vysk. Brizgys lankė parapijas, sakydamas įtaigoj ančias kalbas, kad nepaprasta proga ir privilegija (kuone malonė!) tą koplyčią, žinoma, Šiluvos vardo, šalia kitų tautybių įrengti, kad ji kas tuosiantie tiek ir tiek, turima tiek ir tiek, kad daugelis parapijų savo dalį atnešė ir tt. O kur raginimai spaudoje tokie, kaip šisai: "Dar gana didelė dalis lietuvių parapijų neatsiliepė

Rašo - A. V.

ar atsiliepė silpnai. Reikia tikėtis... (Draugas 64m. III. 11d.) Suskaičiuoji kiek dar šimtų tūkstančių reikia ir nenoromis susimąstai. Iš kur ir nuo kada mums tokia didelė "privilegija" kai net savose šventovėse savo kalbai privilegijos neturime?! Kodėl privilegija ir, būtent, privilegija mums šalia kitų su savo koplyčia atsisitoti? Argi mes esame tik tam reikalui atlikti paaukštintas niekniekis, kuriam leista tenai už paskutinę vietą varžybas laimėti.

Rodos, ir logiškai galvojant, išeiina, kad pinigais Šiluvos vardu visuomenės palankumo neparodo. Šią koplyčią ir daug brangesnė, apdovanoj visuomenei nepriimtinu vardu, gali įrengti tik vienos lietuvių patstatytos įkurtos parapijos, skirdamos po dešimtis tūkstančių. Sakysim, prel. Mendelis paklojo 15 tūkst. O kiek jo ir kitų išsiūsta ir siunčiama į kitus kraštus misijų namams? Prieš misijų rėmimą kitur nieko neturime, tik gaila, kad Lietuva išskiriama. Tokia būtų kalba apie piniginį visuomenės palankumą.

*****
"Vilniečiai, apskritai, dėl Marijos stebuklo skirtumo nedaro, bet pasisako už Aušros Vartus" (S.Y.). Žinoma, kad nedaro. Ir kaip darys? Nedaro nei vilniečiai, nei visi, kurie tiki Mariją esant Dievo ir žmonijos motina, kuriai rūpi žmonijos išganymas. Nelaipsniuoja nė jos galios, kalbančios iš vienos ar kitos vietos, lyg Aušros Vartų Mariją būtų visai nerūpėję atkaklūs žemaičiai, o Šiluvai provoslavijos veržimasis. Lyg jai reikėtų, kaip kokiam priešrinkimui agitatoriui, būtinai kilnotis po vietoves balsams rinkti. O skirtumą daro S. Y., visai įrodinėdamas Šiluvos stebuklo ir paveiklo (patamysime vėliau) pranašumą prieš Aušros Vartus. Aušros Vartai net neturi reikiamos istorijos!

Stebuklų istorijos ir tinkintiesiems istorijas žinantiems, vieniems gali būti ryškesnė vieno stebuklo istorija, kitiems - kito. Pats stebuklas yra tik tikėjimas. Netikintčio ir istorija neįtikins. Neneigdami Šiluvos istorijos ryškumo, žinome, jog Aušros Vartų istorija eina gyva nuo senų laikų su tautos ir valstybės gyvenimu.

Pagal autorių išeiina, kad Vatikanas Aušros Vartų Mariją bus vainikavęs per klaidą, ar mažių mažiausiai lengvapėdiškai. Leiskite šiuo S. Y. metamu šešėliu netikėti. Vatikanas niekad Lietuvai, jau minėjau, didelių palankumų nerodė. Šv. Kazimierio pripažinimo šventuoju byla truko nepaprastai ilgai, net, kaip Z. Ivinskis radęs, ji buvo visiškai užsimetusi. Tas pats ir su akrvysk. J. Matulevičiumi; ir daug rastume kitų įrodymų Vatikano atsargumo ir nepalankumo iki dabartinį laikų, Lietuvos religinius reikalus tvarkant. O štai Aušros Vartus braukti ir apvainikavo be ryškesnės jų istorijos.

Įdomu, kokia istorija vadovaudamiesi prstatė tiek daug Aušros Vartų atskirų šven tovių? Atskirai šventovei ir kokiu nors vardu statyti leidimas gauti tur būt reikalingas? Jei nei Aušros Vartų Marijai, anuomet, vainikuoti, nei atskiroms šventovėms tuo vardu statyti istorija nebuvo

kliuvinsys, tai kodėl dabar šiai koplyčiai tas vardas kliudyti? *****

"Aušros Vartai buvo daugiausia pačių vilniečių lankomi", pasakoja autorius. O ir "siaura gatvelė" negalėjusi daug lankytojų sutalpinti. "Užklysdavo tie maldininkai, kurie specialiai vykdavo į Verkų kalvarijas" (S. Y.). Dėmesio! Tik užklysdavo! Iš kitur niekas specialiai į Aušros Vartus kada nors nėra vykęs! Tai arba nežinojimas ką visuomenei pasakoją, arba šališkumas savo ginamo reikalo naudai.

Neneigiame S. Y. paduotų skaičių Šiluvos lankytojų per atlaisdus ir nėra prasmės neigti. Lietuviai pasiekiamose parapijose atlaisdus lankyti mėgdavo - ne vien dėl pačių atlaisdų, bet ir dėl pasižmonėjimo: čia susitidavo su pažįstamais, giminėmis, pasisvečiuodavo. Jie būdavo kaimo žmonių ir iškylos, atsikvėpimas nuo kasdieninių darbų, turį daug bendra su amė rikiniais "piknikais". Juos puikiai yra pavaizdavęs vysk. M. Valančius ar iš dalies Abelkis knygoje "Atlaisdų pavėsyje". Į Alvitą per šv. Oną tiek prisigrūdavo važiuotų ir pėsčių, jog baimindavosi, kad nenugradvistų nuo sunkumo į ežerą. Mat, pradavimas pasakoja, Alvitas nugrimsiąs, kai daugiausia susitelksią žmonių. O atlaisdai būdavo pačios rugiapūtės metu ir šiokiomis dienomis, tik parapijinė šventė.

Ką pasakoja S. Y. apie į Aušros Vartus tik atsitiktiną užklydimą, tai jau sąmoninga ar nesąmoninga netiesia. Iš mano krašto, tolimo nuo Vilniaus, kiek tik beatmenu, nuo pavasario (daugiausia) iki vėlybo rudens, vykdavo į Aušros Vartus viena po kitos ekskursijos - vyrų ir moterų (buvo ir mano motina). Vienas iš vadovų, pavarde Sendzikas, su vienu būriu grįžęs, jau rasdavo susidariusį kitą. Būreliai nedideli, nes, sakydavo, sunku su nakvynėmis. Tokių ekskursijų ir pavienių asmenų ten rasdavo ir iš kitur. Sendzikas užprašydavęs nakvynes pas zakrastijoną. Kiti niekur aplink netilpę išvargdavo, bet grįžę apie Aušros Vartus tepasa kodavo: apie paveikslą ir visą priešakinę sieną nukabinėta votomis (svėtinimo ir padėkos dovanos) apie negalėjimą Vilniuje paklysti kur benueisi, tave kažin kas atves pas Aušros Vartus. Apie Verkų kalvarijas neminėjo.

Kai teko Vilniuje pagyventi, savo akimis mačiau. Nuo anksto ryto be paliovos vykdavo šv. mišios. Žmonių pilna koplyčia ir gausu sauroje gatvelėje, platėjančioje į šv. Jono šventovės pusę. O gegužės mėn., ypač šventadieniais ir rytą ir vakare žmonių lyg užtvėnkta upė, suspau sta kietais krantais - net pilni balkonai. Mišijų varpeliai girdėti tolokai. Juos išgirdė ir šiaip praeiviai klausia. Jokiu laiku neteko nė vieno praeivio matyti, kuris būtų neušimėjęs kepturės. Važiuoti nevažiuoja niekad Jiems išvesta gatvė pasukus į šalį.

Aušros Vartų nenustelbė nei kitos Vilniuje stebuklavietės. Netoliese Bonifratų šventovė su stebuklingu Kristumi ir šaltinėliu, nei katedra su šv. Kazimiero koplyčia, nei kitos, nei pagaliau Vilniaus kalvarijos, nors jos išdėstytos nuostabiai įspūdingoj vietoje, lyg tam tyčia gamtos sukurtoje - su kopytelėmis, stotimis, puikiai šventove. Savo buvimo Vilniuje metu žinojau tik vieną iš

Juokai pro ašaras

...Bebro Dūmelio užrašai...

KAS IŠ ŽMOGAUS PASIDARO... Jau keletas savaičių "Dirva" spausdina p. V. Rastenio atsiminimus iš tų laikų, kada p. Rastenis buvo tautininkų generalinis sekretorius. Tikrai įdomių faktų faktelių tenai ponas Rastenis prirašo. Iki šiol dar visai nežinomu. Pavyzdžiui, -nebuvo žinoma, kad valdininkai viešai bučiuodavo p. Rastenį ranką, kad į kalėjimą sugrįsti voldemarininkai p. Rastenį net Ekscelencija tituluodavo. Dabar p. Rastenis tarsi smulkiai atskleidžia "Dirvos" puslapiuose. Ateities istorikui, anot p. Rastenio, tatau bus labai svarbu žinoti, o gi pačiam p. Rasteniumi maonu apie tuos laikus pasvajoti. Va kaip rašo gerbiamas Rastenis: "Kartą Tauragėj pas kažkurį iš vietinių veikėjų susikombinavo vidutinio masto vaišės. Tarp kiek vėliau atėjusių svečių buvo ir Tauragės burmistras - irgi Voldemaras. Stambaus sudėjimo, žilas ir plikterjėjęs, kokioj šeštoj dešimty amžiaus, viengungis, galantas. Sveikinas su visais, ir, žinoma, priešdamas lenkiais, riteriškai nešdamas bučkius prie rankų. Veniai, kita, trečiai. Eilutės gale stoviu aš, -ir man pakstį į ranką!"... Įsivaizduokite! Voldemaras pabučiavo į ranką p. Rasteniumi!

Toliau p. Rastenis gražiai pavaizduoja, kaip gen. Kubiliūnas savo kalėjime parašytoje knygoje padarė tokį įrašą: "Jo Ekscelencijai L. Tautininkų Sąjungos Generaliniam Sekretoriui p. V. Rasteniumi (Šauniai skamba, ar ne Toliau maždaug: žinodamas, kokį kilnų darbą Jūsų Ekscelencija dirbate tautos labui ir įvertindamas Jūsų Ekscelencijos pasišventimą tautos gerovei, prašau Jūsų Ekscelenciją priimti šį mano kuklų darbelį - prisiminti autoriui, kūruiam su tikslu patarnauti mūsų tautai. (ir dar, berods, keletas žodžių). Parašas: P. Kubiliūnas. Data.

Kiek mums žinoma, p. Rastenis būdamas bolševikų kalėjime taip pat darė "užrašus"... Kai p. Rastenis pasigyrė p. Tūbeliumi, kad ji voldemarininkai jau ekscelencija vadina, tai Tūbelis patylėjęs, patylėjęs ir tarė:

- Tai matai kas iš žmogaus pasidaro... Mes perskaitę tokius p. Rastenio "atsiminius" norėtume liūdnei pakartoti Tūbelio žodžius: Tai matai kas iš žmogaus pasidaro..."

ISLINDO... Gerb. B. K. Naujokas giliai susirūpinęs su "kraštu" bendradarbiavimo reikalais rašo "Dirvos" birž. 15d. laidoje:

"Tai yra akligatvio koncepcija: "kovoti" aklinau užsibarikadavus, laikantis nuo priešo toliau nei siekia moderniausios raketos šūvis. Kovingumą reikšti nebet režimais per galvas -ne priešui (ką gi gali jam daryti, būdamas iš principo nusistatęs net į tą pusę nepažvelgti), o tik savo bunkerio įgulai už pabandymus ar net pagalvojimus pasidairyti kokios išlandėlės iš akligatvio. Nemuoštubau, kad jaunoji karta tik pečiais trauko žiūrėdama į tokia rezistenciją ir nepajėgia įsitikinti, kad jai būtų prasminga prisidėti."

Žinoma, kas gi gali su p. Naujoku nesutikti! Aukso mintys! Tik dėl jaunimo tai p. Naujokas gal kiek per didelis pesimistas. Juk yra gi jau gražaus jaunimo, kurie iš Naujoko bunkerio išlindo ir jau smarkiai dairosi aplink... Juk tokie jaunuoliai kaip Edziukas, Vytukas (Čikagoje), tokios mergytės kaip Salamutė ir Valerutė net iki okupuotos Lietuvos nusidairė. Ir ne veltui. Ten pamatė Melnikaitės stovyklą, pamatė "Tiesos" redaktorių Žimaną ir net drauge nusifotografavo. Tai jau didelė išlandėlė iš akligatvio ir didelis žygis Lietuvos išlaisvinimo srityje. Ir dėl ateities nėra ko baimintis. Kol gerb. B. K. Naujoko ranka nepavargs berašydama tokius gražius pamokslėlius apie komunizmą, tol tokių jaunuolių, apleidžiančių bunkerius laisvės kovų, vis daugiau ir daugiau atsiras...

ŠVELNIŲ ŽODŽIŲ RINKINYS Taboro ūkyje ir "Dirvoje" gerb. Rastenis, o kai kur ir Naujokas, skaudžiai nusiskundžia, kad lietuviška spauda gan grubiai reaguoja į jo švelnius straipsnius "Dirvoje". Kas tiesa tai tiesa. Bet kad gi nebuvo iš kur mums padoriai pasimokyti. Dabar bus geriau. Ponas V. Rastenis parašė ir per keliolika laidų išspausdino tokią apysaką, kurios siužetas paimtas iš voldemarininkų suklimo. Toje apysakoje gan daug švelnių išsireiškimų, specialiai pritaikintų voldemarininkams. Kai kuriems išsireiškimams, atrodo, ir pats autorius nėra priešingas. Pavyzdžiui, vienas apysakos veikėjas (pavadintas Tūbeliu) -lipa per malkas ir tvoras, palaidu lengvu patelių apsilvėjęs, ant galvos vos "kepke" užsimaukšlinęs ir sako: "Matai... Čia tie voldemarininkai sudurnavojo... Reikės pavažiuoti..."

Toliau, kitas apysakos veikėjas, pavadintas Kėdainių apskrities viršininku, Motiejum Valevičiumi šitokiais žodžiais sveikina voldemarininkų sukilimą: "O kad juos kur velniai, berazumiai!"

Dar toliau, labiausiai autoriaus mėgiamas apysakos herojus, pavadintas "populiarus pulkininkas" šitaip atsiliepia apie voldemarininkus: "Kaip tie idiotai, švsnukiai, išdavikai išdrįso pakelti ranką prieš Tautos Vadą! Kaip juos šventa tėvynės žemelė nešioja. Saudaudyti be ceremonijų!"

Atsimenant, kad p. Rastenis buvo buvusio prezidento Smetonos ir ministro pirmininko Tūbelio patikimiausias žmogus ir globotinis, reikia pripažinti didelį p. Rastenio dėkingumą ir specialų taktą...

Vilniaus išvyką į Verkus (sujungtą su gegužine). Jai vadovavo kun. M. Reinsys. Vėliau Aušros Vartuose atsirado kun. Lipniūnas. Jis čia (ir šv. Jone) sakydavo garsiuosius pamokslus (už

Aušros Vartus ir tt). Reikia manyti, kad už tuos pamokslus ir įtaką tautai jis išvežtas į kacetą kančiais ir mirčiai, bet ne už kultūrą. BUS DAUGIAU

Čikagos Kristijono Donelaičio Lituaništinės Mokyklos vedėjas J. Širka atidarydamas mokyklos šventę, prieš pradėdamą giedoti himną, supažindina susirinkusius su dainų mokytoju Skaisgiriu. Mokyklos šventės - pasirodymai visada yra šiltai sutinkami Čikagos lietuviškosios visuomenės, rodančios pagarbą ir įvertinimą pasišventėliams pedagogams, tėvams ir jaunimui.

LAISVOJI LIETUVA

FREE LITHUANIA

911 West 32 St. CHICAGO 8, Ill. Tel: FR 6-5416

Entered as Second-Class matter at the post office at Chicago, Ill.

Published bi-weekly on Thursdays
by LITHUANIAN REGENERATION
ASSOCIATION

Leidžia Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
Igaliotas leidejas - V. KAČINSKAS

Redaktorius - A. J. KAULĖNAS

Administratorius - K. RADVILA

Prenumerata metams \$ 5.

Atskiras numeris 20 c.

Subscription per year \$ 5

20 c. per copy

GARBĖS LEIDĖJAI: J. Bagdonavičius, St. Jakubickas, J. Lietuvinkas, Dr. K. Liutkus, Br. Macianskis ir L. Virbickas

Liūdni reikalai

Liūdna, kada tos lietuviškos išlaidos tvirtovės, kurios buvo specialiai kuriamos tam tikslui, praėjus vos keliolikai metų, tampa nutautinimo ir lietuviškos išniekinimo židiniai.

Čikagos Šv. Kazimiero Seserų vėdamoje Marijos Aukšt. Mokykloje lietuvių kalba, papročiai ir giesmės jau nepriimtina svetimas dalykas. Taip greit lietuviškos seserų užmiršo savo tikrąją tėvynę, užmiršo kalbą ir pasinėšė svetimos tautos tarnybai, pasišovusios vesti nutautinimo politiką.

Gaila mums tų šios vienuolijos steigėjų idealistų, kurie, mylėdami savo mažąją tėvynę Lietuvą, svetimoje jūroje sunkiausiomis pastangomis

kūrė lietuvišką salą, tikėdami, kad ji išliks kaip dykumų oazė, gaivinanči lietuvišką sielą. Viskas sudužo. Praturtėjusios seserys pamiršo savo geradarius ir jų intencijas ir Lietuva joms liko svetima, nors dar vis kol kas tebesivadina Kazimiero seserimis...

O buvo laikai, kai Amerikos lietuviams religija buvo atsparos šaltinis nutautimo bangose... Dabar gi, lietuvių kalba ūjama iš mokyklų, iš bažnyčių, tartum Dievas pradėjo nebesuprasti lietuviškai...

Štai ką rašo šios mokyklos 32 abiturientės Šv. Kazimiero seserims:

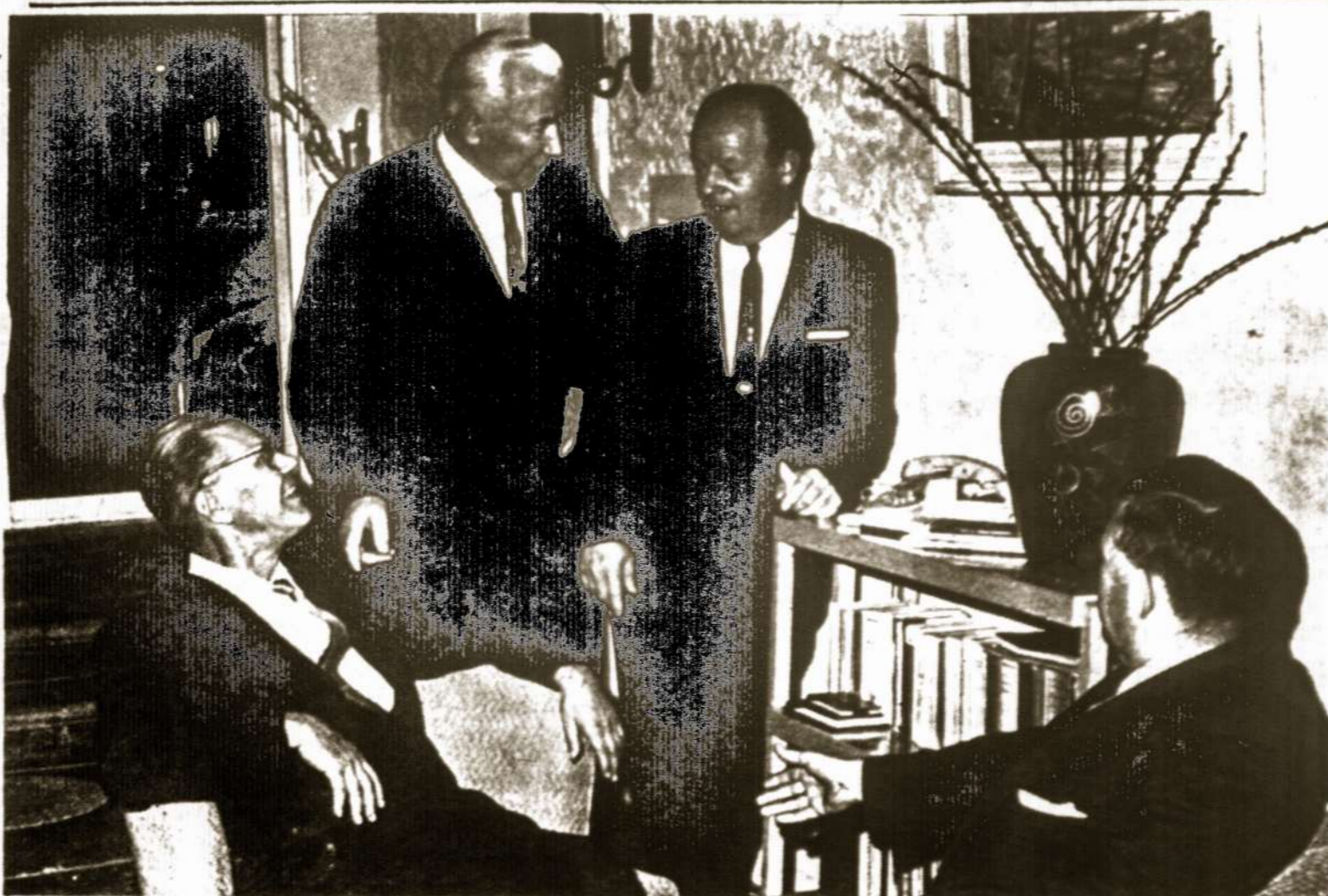
"Šalia gražių išgyvenimų ir prisiminimų, mes, šios mokyklos Rūtos Ratelio narės-lietuviškos, iš mokyklos išeiname ir su keletu skaudžių

patyrimų. Mes visą laiką buvome įsitikinę, kad esame lietuviškoje mokykloje. Lietuviškos seselių globoje mes norėjome augti ir lietuviškos aplinkos dvasioje, įvertindamos tas savybes, kurias pats Dievas apsprendė mūsų lietuviškoje prigimtyje."

Toliau: "Užbaigdamas mokslo metus ir atsiveikindamos su mūsų pamiltą mokyklą mes norėjome atžymėti šią veiklą sugiedodamos lietuviškai Marijos giesmę... mus labai nustebino, kad šios mokyklos seselės, kurios save laiko lietuviškos pasisakė prieš lietuvišką tradicijų atgaivinimą. Šia proga taip pat prisimena ir tie momentai, kai mielos seselės lietuviškus mokinių atžvilgiu parodydavo švelnią neapykantą ir nedraugiškumą vien už tai, kad mes save laikėme lietuviškas ir tuom didžiavomės."

"Lietuviškas mes esame gimę, lietuviškas norime ir būt, juo labiau, kad už lietuvišką žodį, lietuvišką mintį ir už šventą tikėjimą Dievu šiandien skaudžiai kenčia ir mūsų mylimų tėvėlių brangus kraštas - Lietuva."

Seka parašai: Regina Kavaliūnaitė, Teresė Janušaitė, Virginija Bobinaitė, Laima Čepaitė, Aušra Gyltė, Vida Didžbalytė, Jūratė Barzdukaitė, Birutė Petriūtė, Joana Kuzaitė, Elena Racevičiūtė, Danutė Racevičiūtė, Aldona Riškutė, Teresė Bindeirytė, Marija Radvilaitė, Nijolė Stravinskaitė, Gailė Pagirytė, Dalia Gaigalaitė, Jūratė Truškūnaitė, Agota Valinskaitė, Liucija Buivydytė, Danguolė Ilgintytė, Irena Kulikauskaitė, Margareta Janickaitė, Gražina Kreimerytė, Eleonora Laukaitė, Auksė Balčiauskaitė, Irena Gudaitis, Laima Pupeilytė, Violeta Zeikutė, Marija Švaraitė, Jūratė Jančytė ir Saulė Venclovaitė.

Rezoliucijoms Remti Komiteto vadovybės nariai tariasi rezoliucijų pravedimo reikalais. Iš dešinės kairėn: A. Dabšys (sėdi) V. Kazlauskas, B. Nurmsen (estas) ir J. Andrius (sėdi). JAV Kongrese dabar yra virš 60 rezoliucijų Pabaltės laisvinimo reikalais ir reikia pasakyti, kad šioji akcija yra viena iš sėkmingiausių propagandinių priemonių Lietuvos laisvės kovoje.

Šiai akcijai lėšų klausimas yra labai aktualus. Lietuviškoji visuomenė yra kviečiama šias pastangas paremti auka, didelės ar mažos aukos - pamai siųstina Komiteto kasininkui Mr. G. A. Petrauskas, 3442 Madera Ave, Los Angeles, Calif. 90039.

Nuotrauka - L. Kančausko

22-30 dienas, kada vyko masinis Lietuvos žydų žudymas".

FAKTAS: Vokiečių kariuomenė vienu ypu Lietuvos neokupavo. Prireikė arti savaitės iki ji išvalė kraštą nuo "nenugalimos raudonosios armijos". Todėl karo veiksmų metu tariamųjų masinių žydų žudynių pirmąją savaitę negalėjo būti ir nebuvo. Jeigu žudė kas žmones - tai tik enkvedistai, šaudydami nekaltus gyventojus ir degindami sodybas (Pravniškių masinės žudynės, birželio 24 ir 25 d. d. žudynės Rainių miškelyje, birželio 26 d. žudynės Panevėžyje, dar vėliau - Zarasuose ir kartu išdeginimas iki pamatų viso Zarasų miesto ir tt.) Tepasiskaito Brooklynne gyvenančios Chruščiovo merginos Niurenbergo teismo stenogramas, kurios bent dalinai nuvalys iš Kremliaus kamino nukritusius ant jų proto suodžius.

INSINUACIJA: "Vieną teisybę reikia žinoti visam laikui: Lietuvos žydus, apie 100.000 išžudė per savaitę ne vokiečiai."

FAKTAS: Pirmąją savaitę Lietuvoje žydai, kaip tokie iš viso nebuvo šaudomi. Vokiečių kariai kovėsi su Stalino "didvyriais". Valdžia priklausė karo komendantams, buvo paskelbtas apsiasties stovis, tebėjo mūsų šiai bei krašto valymas ir kiekvienas civilis gyventojas, pagautas su ginklu rankoje, rizikavo būti sušaudytas vietoje.

INSINUACIJA: "Škirpa ir jo laikinoji vyriausybė su Ambrozevičium priekyje padarė didelę klaidą iš karto pirmomis dienomis nepasipriešinę tokiai gyvuliškai aistrui."

FAKTAS: Škirpa sėdėjo internuotose Berlyne, o laikinoji valdžia buvo tik popieriuje ir neturėjo jokios jūrinės galios. Padėties viešpatys buvo karo komendantai, todėl vokiečiams įžygiavus į bet kurią Lietuvos vietovę buvo klijuojami ant namų ir tvorų perspėjimai (Warnung), kad pagautas vagis, plėšikas, turintis ginklą civilis bus šaudomas vietoje.

Sugąžinkime Lietuvai laisvę

"Turime sugrąžinti Lietuvai ir kitiems komunistų vergijoje kenčiantiems kraštams laisvę ir nepriklausomybę. Krašto vyriausybė turi iškelti pavergtųjų kraštų laisvinimo reikalą Jungtinėse Tautose, ir visi amerikiečiai turime padėti nelaisvėje esantiems nusikratyti vergijos pančias", - kalbėjo kongresmanas Henry C. Schadeberg (R-Wis), įnešdamas naują rezoliuciją Lietuvos ir kitų pavergtųjų kraštų laisvinimo reikalais.

Tai jau šešiošdešimt pirmoji rezoliucija virš minėtų klausimų! Mes sveikiame Rezoliucijoms

Remti Komitetą, jam linkėdami neils tančios ištvermės jų sunkiame darbe. Jų pradėtas žygis, šiose sąlygose, yra bene vienas iš reikšmingiausių Lietuvos laisvinimo kovos bare. Deja, yra išlindusių spaudoje "žygininkų", kurie smerkia ir kritikuoja Komiteto darbus, - jiems viskas yra negerai, kas tarnauja Lietuvos laisvinimui. Jiems negeras, pasenęs, ir VLIKas, negeras ALTas... atrodo, jų vienintelis troškimas, kad viskas nurimtų Lietuvos laisvės kovų baruose... kad jie galėtų ramiai ištiesi "bendradarbiavimo" ranką su mūsų krašto okupantu, tada... jau būtų

patenkinti jų siekimai.

Tikėkime, kad šia jų rekomenduojama dvasine mizerija neužsikrės lietuviškoji išeivija, kad jai užteks jėgų laisvės kovą vesti visais frontais ir visais būdais iki Lietuvai bus švis laisvės ir nepriklausomybės saulutė!

Rezoliucijų skaičius didėja, turi didėti ir mūsų ryžtas vieną iš jų pra vesti. Šiame darbe reikia visų geros valios lietuvių tautos ir paramos! Ir suteikime ją! Tenelieka nei vienos patriotinės lietuvių organizacijos ir nei vieno geros valios lietuvių, kuris neprisidėtų darbu ar pinigine auka

Ižulus šmeižtas

Pereitų metų gruodžio mėn. "Vienybė" apšmeižė lietuvių tautą, skleisdama šlykštų melą, kuri dar kartą vėta šiuose puslapiuose pakartoti:

"Jei suskaitysime kiek bolševikai lietuvių nužudė per pirmuosius okupacijos metus (įskaitant išvežtuosius) ir kiek už tai buvo lietuvių raskomis nugalabytų komunistų ir žydų, netgi visai nekaltų vaikų, tai gausim "galvą už galvą", o už kiekvieną lietuvių galvą 10 žydų ir komunistų galvų".

Pusei metų praslinkus V. Tysliavienė ir S. Narkeliūnaitė paskelbė antrą paskvilį, kuris apšaukė žmogžudžiais du trečdalius atvykusių po antrojo pasaulinio karo emigrantų. Skelbdamos neva B. Dirmeikio rašytą laišką, jos pakėlė savo raudonojo kromelio uždangą iki pat lubų ir apsinuoginusios pademonstravo išeivijai senutės "Vienybės" tyžtantį kūną.

Pirmiau jos apšmeižė lietuvių tautą, šį kartą - lietuvių emigraciją. Ir savo akiplėšiškumu jos pralenkė bet kurį kitą komunistų laikraštį ir netgi žiauriuosius enkavedistus, kurie niekad neturėjo drąsos išeiviją masiniai pulti. Tenka pastebėti, kad pagal nusistovėjusią JAV juridinę santvarką, atsakingas prieš teismą ne tik tai tas, kurs fabrikuoja šmeižtus, bet ir tas, kurs tuos šmeižtus platina - šiuo atveju prieš Dievą ir žmones atsakomybę neša išsigimusi ir praradusi bet kurį moralės jausmą "Vienybė", konkrečiai tariant, - jos redaktorės Valerija Tysliavienė ir Salomeja Narkeliūnaitė.

Pasiskaičius apkarpytą ir atitinkamai sukarpytą mirusio žmogaus "laišką", nesunku jame suvokti ne tik tai sveikos nuovokos neturėjimą, bet ir elementariųjų žinių stoką. Tą tariamas laiškas yra kūrinys abnorminės vaizduotės, pagrįstos neapykanta žmogui ir savo tautiečiams, praradusiam tėvų žemę, gimtinę, drau-

Rašo - S. Antanaitis

gus ir materialines vertybes. Iki Tysliavienės su Narkeliūnaitė nepasiskelbs to "laiško" fotostatinė kopija (juk jos pamėgusios įrodinėti savo nekaltumą fotostatais), skaitysime,

kad "laiškas" yra sufabrikuotas. Jeigu pasirodytų, kad visgi tas laiškas yra autentiškas - darysime atitinkamas išvadas.

Tačiau, kas liečia patį "laišką" turinį, jaučiamės laisvi jau dabar aptarti, neimant dėmesin, kas yra to "laiško" autorius. Panagrinėkime papunkčiui charakteringas vietas.

INSINUACIJA: "Och, kiek daug kalbų būtų apie 1941 metų birželio

Anglijos lietuvių Sekminių Šaskridis savoje Sodyboje. Sodyba, - didelis dvaras su puikiu parku ir plaukimo baseinu priklauso Didž. Britanijos Lietuvių Sąjungai ir yra vienas iš gražiausių lietuviškos veiklos centrų. Nuotrauka - A. Kutkos

INSINUACIJA: "Tie visi "karžygiai", kurie dalyvavo aktinagai masinėse žydų skerdyne... šiandien išijungę į tremtinių masę ir išijungę todėl, kad bijojo atlyginimo už savo darbus."

FAKTAS: Kaip neįmanoma dviejų supuvusių žirnių paslėpti tarp vieno sveiko, taip lygiai nėra jokios galimybės dviem trečdaliams išeivių - žmogžudžių pasislėpti dvigubai mažesniame būryje kitų išeivių. Jeigu pagrindinę išeivių masę sudarė žmogžudžiai, tai jie negalėjo pasislėpti tarp išeivių likučio.

INSINUACIJA: Du trečdaliai DP buvo žmogžudžiai.

FAKTAS: Daugumas pabėgėlių pasitraukė iš karo lauko, šeimomis. Atmetus vaikus, senelius ir paliegius tekų pripažinti visus suaugusius vyrus ir moteris (įskaitant ir pačią S. Narkeliūnaitę, Šulaitį, Zalatorių, Leliją) žmogžudžiais. Priešingu atveju iš pagrindų sušlubuotų statistika - nepakaktų asmenų tam teigimui realizuoti.

INSINUACIJA: "O tikrai nekejo iš proto kraustytis, matant anuos vaizdus."

FAKTAS: Kad laiško autorius (kas jis bebūtų) yra išsikraustęs iš protokiekvienas blaivus žmogus supranta. Kas liečia B. Dirmeikį, - jis karui prasidėjus buvo Vokietijos pasienyje ir su vokiečių kariuomene kartu žygiavo. Jis nuo savo dalinio pasitraukti į šalį negalėjo ir tokiu būdu jam buvo užkirsta bet kuri galimybė stebėti civilinių gyventojų žudynes, jeigu tokios ir būtų buvusios.

INSINUACIJA: "Geras trečdalis kiekvienos stovyklos gyventojų yra toks elementas, kuris sudaro visiem kitiem didelę moralinę naštą."

KLASIMAS: Kokiu būdu nei iš šio nei iš to iš "gerųjų dviejų trečdalių" įpusėjus "laiškui" vienas trečdalis žmogžudžių netrupėjo?

INSINUACIJA: Sušaudyta 100,000 žydų.

ATSAKYMAS: Jeigu tiek daug žmonių vienu ypu buvo sušaudyta, tai okupanto archyvuose Tysliavienė nebūtų buvę jokių kliūčių išaiškinti kas tuos žydus šaudė ir kur jie palaidoti (juk Lietuvoje lavonams deginti krematoriumų nebuvo!). Jeigu iki šiol bolševikai to neskelbė, reiškia, enkavedistai ir tie nepajėgia sufabrikuoti davinių... Pavardėmis ir vieto vėmis ji niekad sąrašų nepasiskelbs, nežiūrint į tai, kad yra užmezgusi tamprius ryšius su "pirmaisiais šaltiniais", įskaitant enkavedistų saugumus archyvus. Kodėl ji to nedarys, atsakysime pačios "Vienybės" žodžiais, pasakytais tais pačiais metais, kaip ir rašytas "B. Dirmeikio laiškas": "Tie drąsuoliai" (turima mintyje Amerikos komunistus. m. p) iš krūmų sako, kad tremtinių tarpe esą tokių, kurie turį ant kūno randus kaip "atsižymėjimo ženklus, gautus žydus bežudant... Bet pavardžių nemini. O gaila. Tada būtų proga tą klausimą panagrinėti jau ne visuomeniškame, o oficialiame teisme. Bet šito teismo, matyti, jie dar labiau vengia... Nesaugu..."

"Vienybės" redaktorės Tysliavienė ir Narkeliūnaitė neidentifikuodamos "žudikus" užsirekomendavo kaip lietuvių tautos ir išeivijos persekiotojus. Iki to laikraščio puslapiuose nebus išvardinta 30 tūkstančių "žydų žudikų" pavardžių, skaitysime jas pačias tų dviejų trečdalių išeivijos dvasiniais inkvizitoriais.

*****

Ar turi mirti žudiko žudikas ?

Buvusio prezidento Kennedy žudikas buvo taip pat nužudytas - nušautas. Jį nužudė Ruby-Rubinšteinas, kuris jau yra teismo pasmerkta mirti elektros kėdėje. Mažai kas tebejoja, kad tai visai teisingas teismo sprendimas. Ir vis dėlto mirti pasmerktas advokatas apeliuoja į aukštesnį teismą įrodinėdamas, kad Ruby yra epileptikas, kad jis gali pats nežinoti ką jis daro, Ruby, esą, gali net neatsiminti, kad nužudė aną žudiką. Daug kas iš tokių advokatų šaiposi ir vadinama suktais įrodinėjimais. Gal būti, bet gali taip ir nebūti. Laikraščiu skaitytojai labai stebisi, kad dėl epilepsijos (lietuviškai - nuomaro) Ruby galėjo tokias dalykus padaryti. Kas gi čia yra bendro su nuomaru, - kai žmogus momentui netenka sąmonės, tamposi ir apmiršta ?

Dr. Kazys Sruoga

atsiminimų. Tų ligonių tarpe yra gan žymių intelektualų, menininkų, rašytojų, žurnalistų, dvasininkų ir kitokių profesijų. Ispūdingai aptariamas rusų rašytojas Teodoras Dostojevskis, kuris buvo sunkus epileptikas. Minimas Bonopartas Napoleonas, kuris irgi buvo epileptikas. Minimas ir gausios vokiečių filosofas Friedrich Nietzsche, kuris buvo kitokio pobūdžio sunkus proto ligonis - skizofrenikas.

Visi, ar bent dauguma epileptikų, pabrėžia, kad jie nuolat pergyvena didelę baimę, nors visai nesupranta ko jie bijo. Jų mintys nuolat pripildytos neapykanta ir pagieža prieš kitus žmones. Jie negali nei mylėti, nei prisirišti prie žmonių. Baisiausia tai, kad jiems užėina įsiutęs noras kitus pulti, mušti ir net užmušti. Ir dar blogiau. Tokiam priepuoliui praėjus, jie tikrai neatsimena kas buvo, ką jie padarė.

Baigdamas savo apžvalgą Dr. Alvarez dar kartą pabrėžia, kad epileptikai pergyvena daug žiauresnių dalykų, negu tie, kuriuos mes matome - spazmas-nuomarą. Jis taipgi pabrė-

žia, kad "darosi vis aiškiau ir aiškiau, jog daug vaikų ir paauglių, kurių elgesys namuose ir mokyklose kelia tėvų ir mokytojų baimę ir susirūpinimą, kurie turi sunkumus išmokyti skaityti, arba kurie nukrypsta į nusikaltimų plotmę, visada parodo ne normalia elektroensefelograma, kuri labai panaši į epileptikų smegenų bangavimus." Dr. Alvarez prideda, kad tokius dalykus pastebėjus laiku (nepaveluotai) vaikams ir jaunimui galima padėti sugrįžti į normalų gyvenimą.

Dabar dėl žudiko Ruby kaltumo. Jeigu būtų įrodyta, kad Ruby tikrai yra epileptikas, galima būtų samprotuoti, kad jis nekaltas, kad jis ligonis. Gi ligonių reikia gydyti, o ne bausti. Tas argumentas, atrodo, yra geras, bet yra ir tokių nuomonių, ku-

rios teigia, kad panašius nusikaltėlius, kaip Ruby, reikia sunaikinti, nepaisant ar jie sveiki ar ligoniai. Kodėl? Ogi todėl, kad jie žudydami kitus jau tuo įrodė jog jie yra pavojingi ligoniai. Ar verta skirti lėšas ir pastangas jų gydymui, vien dėl to, kad jie padarė nusikaltimą-žmogžudystę? Ar negeriau tas pastangas ir lėšas skirti kitiems kilnesniems tikslams? Juo labiau, kad nėra garantijos, kad toks neva pasveikęs žmogžudys, sugrįžęs į laisvą gyvenimą, nepakartos žmogžudystės. Ir dar truputis. Sakoma, kad epilepsija nėra paveldima liga. Tačiau yra ir kitokių nuomonių. Tad ar nėra pavojaus kad toks pagydytas epileptikas ir vėliau sukūręs šeimą nepadaugins nelaimingųjų epileptikų skaičiaus? Žinoma, tai kvepia Hitlerio rasės geri nimo teorija. Bet galima pagalvoti.

Kovos ir laimėjimo pavyzdžiai

Rašo - E. Karnėnas

kilimą, Kražių bažnyčios gynimą, knygnešių veiklą. Nors sukilimas buvo numalšintas, bet jis parodė, kad tauta yra gyva ir pasiryžusi kovoti.

Nors Kražių bažnyčios uždarymą palydėjo skerdynės, bet visame pasaulyje nuskambėjo katalikiškos lietuvių tautos ryžtas ginti savo šventoves. Nors Dr. V. Kudirka mirė nesulaukęs lietuvių spaudos draudimo atšaukimo, vienok jis jau matė laimėjimą, kurio 60 metų sukaktį švenčiame.

Ne tiek atskirų asmenybių didvy-

riškumas ir atlikti darbai šviečia mums iš praeities, kiek pačios lietuvių liaudies, ėjusios paskui savo vadus, vieningi žygiai yra mums pavyzdžiu šiandien.

Antai žemaičių sukilimai kryžiuočius išvaryti, prūsų lietuvių sukilimai prieš jų pavergėjus, net 1918-1920 m. savanorių ir partizanų laimėtas Nepriklausomybės karas, pagaliau 1941m. partizanų sukilimas, 1944-45m. "miško brolių" veikimas.

Būdinga ir įsidėmėtina mums šiandien, kad tauta eina paskui jos vadus ir sukyla, kai pavojus grėsia jos gyvybiniams ir šventiems reikalams. Senovės lietuviai ypač vieningai gynė savo religiją. Vėliau, kaip spaudos draudimo laikotarpis parodė, lietuvių tauta gynė ir religiją ir savo mylimą kraštą, lietuviškas maldaknyges, savo teises, savo žemę.

Panašių kovos ir laimėjimo pavyzdžių matome ir kitų tautų istorijoje. Štai kad ir Amerikos kontinente. JA

V nebūtų išsikovojusios nepriklausomybės, jei Jurgi Vašingtoną nebūtų rėmusios visos tuometinės kolonijos Airija išsikovojo nepriklausomybę ne vien de Valeros dėka. Izraelis yra ne vien "pinigingos tautos" padaras; žydų tauta ilgai to siekė religiniais, tautiniais ir socialiniais sumetimais. Lenkija yra pavyzdžiu savo "suvaltybinta" katalikų religija, kur žmonės sau stiprybę semia iš "Božia cos Polska"...

Šiandien lietuvių tauta yra tokioji padėty, kad jai grėsia pavojus visais atžvilgiais: jos religijai, tautinei savigarbai, laisvei, socialiniam gyvenimui, jos kultūrai, jos kalbai, jos žemei. Tą jaučia kiekvienas sąmoningas lietuvis okupuotoj Lietuvoje ir už jos ribų. Pažeminta ir laipsniškai žudoma tauta instinktyviai kaupia savo jėgas ir laukia progos atsiskaityti su jai pikta darančiuoju.

Ar lietuvių išeivija supranta tai, ar mes vis dar imsimė pavyzdžius iš neigiamų mūsų istorijos datų, užmiršdami teigiamus pavyzdžius, kada tauta yra ir turi būti vieninga, cyžtinga kaip liūtė savo vaikus gindama, o ne nebylė kaip avis piaunama?

Ar Ruby buvo ir yra epileptikas - tai sunkus uždavinys tos srities specialistui-psihiatrui atsakyti, ne mums eiliniams piliečiams. Bet visi privalo nors kiek žinoti, kas yra ta epilepsija. Privalo žinoti ne vien dėl to ar Ruby kaltas ar ne. Svarbiausia privalo žinoti dėl to, kad žinodami galime išvengti daug nesupratimų, daug klaidingų ir žalingų veiksmų mūsų kasdieniniame šeimos ir visuomeniškame gyvenime.

"Mažai žmonių, net gi mažai kas iš mūsų gydytojų, pilnai supranta, kad dažnai epileptikai yra daug labiau kankinami jų lengvai suaudrinamo temperamento, jų antagonizmo ir neapykantos pilnos sąmonės, negu jų retai pasitaikančių spazmų (tampymo) priepuolių." Taip rašo įžymus psichiatras Dr. Walter Alvarez savo knygoje "Protas, kuris sugrįžo atgal 199 psl. Toliau tas pats ilgametis protologų daktaras šitaip sako: "Daug epileptikų visai neturi jokių priepuolių, bet jie labai sunkiai prisitaiko prie gyvenimo, jie nesugeba taiklingai sugyventi su draugais, nesugeba dirbti pastovų darbą."

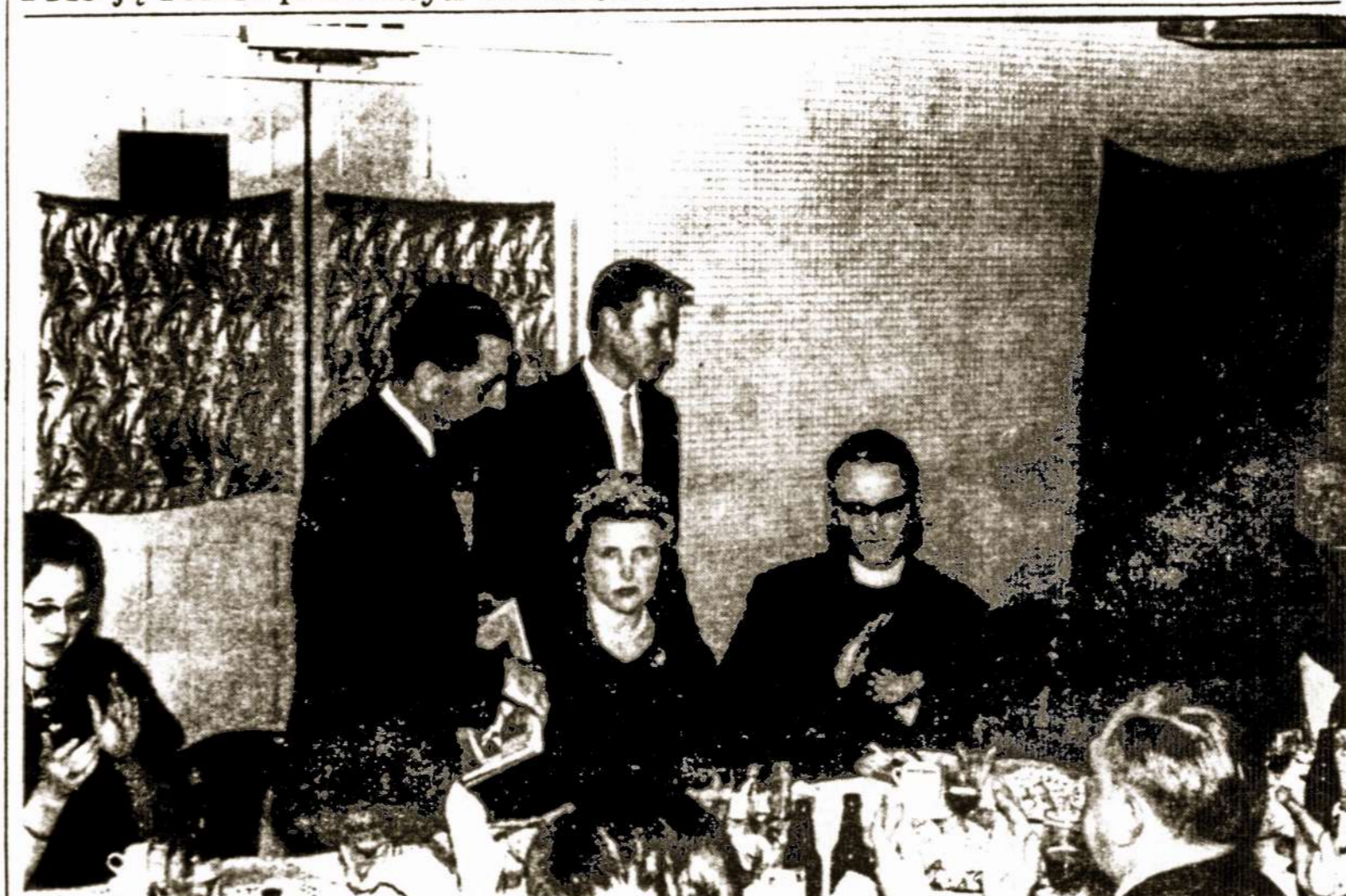
Dar toliau jis sako: "Dabar yra patarta, kad daugelis iš nusikalstamo jaunimo tarpo turi tipiškai elektroensefelogramą (tai tam tikras smegenų bangavimo užrašymas). Yra beveik tikras dalykas, kad ateityje, kai policijos įstaigose bus dažniau daromos tos elektroensefelogramos, pasirodys, kad du trečdaliai vyrų ir moterų, kurie įvykdė baudžiamus nusikaltimus, turi audringo pobūdžio elektroensefelogramas, spazmų atpalaidavimu vadinamas. Tada mes tik sprasime kodėl tie asmenys turi tokius audringus ir nesuvaldomus temperamentus."

Tas pats autorius duoda ištraukas iš epileptikų ligonių užrašų, knygu,

Dr. VINCAS KUDIRKA, kurdamas Lietuvos Himno žodžius "Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia" turėjo galvoje ne Mindaugo nužudymą, ne savitarpes rietenas dėl Lietuvos sosto, ne lietuvių didikų sulenkėjimą, ne čičinskus...

Mūsų Didysis Kapsas, kurio mirties 65 metų sukaktį šįmet minime, eiliuodamas "Lietuva Tėvynė mūsų" savo viziją matė neginčijamą lietuvių protėvių didvyriškumą, didelius žygius ir darbus, kurie gali būti pavyzdžiu jų vaikams.

Ir Dr. V. Kudirkos gyvenamu laiku Lietuvoje įvyko keli didvyriškumo ir pavergtos tautos stiprybę bei vienybę pademonstravusių reiškinii. Prie jų reikia priskaiyti 1863m. su-

Lietuvos Atstovybės Londone Patarėjo V. BALICKO 60 metų amžiaus sukakties minėjimo pobūvis. Stovi V. Balickas ir PLB Anglijos Krašto Valdybos pirmininkas J. Alkis, įteikęs adresą. Sėdi p. Balickienė ir kun. S. Matulis MIC. Nuotrauka - A. Kutkos

60-oji tąsa

Vakaro vėsuma, po dienos kaitros ir nuovargio, maloniai gavina išvar gusį kūną ir mes suringame.

Kai mus pažadino, jau buvo tamsu kaip katilė.

Įsakoma pasistiprinti šaltu davinii ir po pusvalandžio išsirikiuoti prie daržinės.

Nėra jokio noro valgyti, maloniau būtų dar iki ryto ištiesus kaulus pagulėti.

Susitvarkome.

Žmonių, atrodo, dar daugiau, nei buvo dienos metu. Grupuojamės į būrius, duodami uždaviniai, aiškinamas puolimo planas.

Mės su Perkūnu ir vėl kaip "svečiai" patenkame į tą patį būrelį. Mūsų nedaug, - 16 vyrų, turime vieną lengvąjį kulkosvaidį ir rankinius ginklus. Mūsų uždavinys - atkirsti kelį vedantį nuo Subačiaus stoties į Subačiaus miestelį.

Čia reikia pasakyti, kad yra du Subačiai: vienas iš jų vadinamas stotis yra prie geležinkelio, tarp Panevėžio ir Kupiškio. Čia yra valsčiaus ir partijos centras ir šis Subačius yra didesnis už vadinamą miestelii.

Miestelis yra apie 4 kilometrai į rytus. Ir vienas ir kitas turi nedidelės stribų įgulas. Miestelio stribai buvo skaitomi atkaklesniais; stotyje jų grupė skaitėsi "baili ir neaktyvi".

Mums vadovauja naujas vadas, vietinio būrio puskarininkis, kuris puikiai žino šias apylinkes. Apylinkės žino ir visi kiti mūsų kovos draugai, išskyrus mus abu.

Pagrindinėm jėgom dar nepajudėjus, mes išvykstame į savo pozicijas. Einame kurį laiką mišku ir laukais kol pasiekiami geležinkelio pervažą. Čia kurį laiką žvalgome. Tamsioje nieko nematom, bet mūsų draugai aiškina, kad nuo čia netoli yra geležinkelio tiltas per Viešintos upę ir jis yra saugomas stribų.

Lietuvos Milžinai

Kovojančios Lietuvos Partizano atsiminimai

IS NETOLIMOS PRAEITIES
Tikrų įvykių apžvalga

Mums įsakoma taip susitvarkyti, kad joks metalo sutraškėjimas neišduotų mūsų nakties tyloje... Visi pasitinkiname savo ginklus, granatas ir šovinių atsargas.

Prieš mus yra kaimas ir kapinaitės. Mūsų priešakinis patrulis išžvalgo kapinaites ir tik po to mes kertame geležinkelį ir aplenkiam tas kapinaites, pamažu žygiuojame tildami nuo geležinkelio. Netrukus pasukame į pietų rytus ir atsidiuriame ties Viešintos upe.

Esame atvykę kiek per anksti. Krūmais apaugusiose upės pakrantėse ilsimės.

Už upės yra du ar trys vienkiemiai, užnugaryje miškas, kurio pakrastyje irgi yra kelios trobos. Mūsų draugai aiškina, kad mes, padarę lanką, esame visai netoli nuo Subačiaus stoties miestelio ir prieš mus esančiame miškelyje turėsime užimti savo pozicijas.

Lygiai pusė dvyliktos persikeliame lieptu per upę ir aplenkę vienkiemį, atsidiuriame vieškelyje, kuris eina iš vieno Subačiaus į kitą.

Aplink mus ramu.

Įsitvirtiname miškelyje, kuris yra prie tap vieškeli. Mes taip išsidėstome, kad galima pavojų galėtume atremti iš bet kurios pusės, nors tik rumoje jo laukiame arba galime ti-

kėtis tik iš Subačiaus miestelio pusės.

Slenka gan nuobodai valanda...

Mus kankina uodai, kurie kaip tikri pasiutėliai ištroškę kraujo, lenda prie kūno net nebedami savo gyvybės...

Taip praslenka ir antroji valanda! Jokio garso, jokio garselio, jokios gyvos dūšios aplink...

Širdyje kaž kaip neramu... Juk einant nustatytu planu jau senokai turėjo prasidėti stoties puolimas!... Tuo neramumu užsikrečia visi. Svarstome, kas galėjo nutikti...

Rytuose dangus jau šviesėja ir kiekvienas naujai atsiradęs šviesėsniš debesėlis rytų toliuose mums neša naują rūpesčių bangą... Kas gi ten? Kas atsitiko?

Apie antrą valandą, iš ryto staiga stoties pusėje supoška automatų serija... antra... Net lengviau dūšioje! Tas laukimas ir speliojimai buvo daug sunkesni, nei girdimi garsai... Deja, ugnis nėra intensyvi... Mes ryto tyloje gan aiškiai girdime šūkavimus garsus ir retkarčiais supoškavimus automatų šūvius... Ištikrųjų, tas Subačius yra visai netoli, nors jį nuo mūsų akių dengia krūmai ir miškas, kuriame mes gulime.

Laukiame ir vėl...

Kautynės, klausantis iš tolo, atrodo neišsivysto, nes šūvių garsai taip reti... Ką tai galėtų reikšti? Ir vėl rūpestis... Priešas pasidavė? Ar mūsų puolimas nepavyko?

Puolimas negalėjo nepavykti: jei mūsų jėgos ir būtų buvusios atmuštos, garsai turėjo būti žymiai didesni, nes tik aršiose kautynėse mūsų jėgos tegalėjo būti atmuštos nuo Subačiaus. O tų jėgų, jau vien tiek, kiek aš mačiau, atrodo, turėjo pakakti net ir Panevėžio ar Kupiškio užėmimui.

Nusprendžiame, kad mūsų jėgos nesutiko jokio rimtesnio pasipriešinimo ir kautynės dėl Subačiaus jau bus pasibaigusios laimėjimu.

Saulė dar netekėjusi, bet jau pakamkamai šviesu.

Stoties pusėje girdime vežimų garsus, kurie miestelio grindinyje barškina gan garsiai... Mums jau nebėra jokios abejonės, - Subačius yra mūsų rankose!

Tuo laiku mes pamatome nuo Subačiaus miestelio pusės atvažiuojančius du dviratininkus. Tai stribai! Jie sustoja gan atokioje distancijoje ir seka aplinką žiūronais.

Mus skiria gan tuščias plotas, neskaitant poros pakelės vienkiemii, bet jiems užnugaryje yra irgi miškas. Netrukus prie jų prisijungia vežimas, kuriame yra aštuoni stri-

MOLD MAKERS

IMMEDIATE EMPLOYMENT

Must have experience in making molds for plastic presses. and able to produce molds from piece part prints without detail drawings. This is full time employment in modern air conditioned room. with extensive employee benefits. Apply at Personnel Office, 8:30 A. M. to 5 P. M., Monday thru Friday, or call:

879-3410

and ask for Mr. Polzien

FURNAS ELECTRIC CO.

1000 McKee Street   Batavia, Illinois

bai.

Prasideda įdomus laukimas: ką jie darys?

Mes esame gerai užsimaskavę ir tikime, kad jie mūsų nemato. Bet jie, sustoję vieškelyje, nesiryžta pasijuodinti stoties pusėn, vien lūkurioja, kalbasi, kai kurie net susėda į griovii...

Stoties miestelyje dabar jokio ypa tingesnio triukšmo nėra.

Įdomu, kodėl jie atsirado? Užgirdo šūvius? Telefonu pranešė? Juk tai neabejotinai yra "pagalba" Subačiaus stoties stribų įgulai...

Taip mes laukiame visą gerą pusvalandį... Pagaliau vienas iš jų grupės išsiskiria ir dviračiu važiuoja (labai iš lėta, tartum tingėdamas) į mūsų pusę.

Mūsų puskarininkis išako nešaudyti; pats vikriai išliaužia į griovį ir laukia jo priartėjimo.

Deja, važiuojantis stribas staiga sustoja, meta dviratį ir šoka į griovį!

Ką jis pamatė? Mus? Ne. Tai greičiausia jo perdėtos baimės rezultatas... Netrukus pro vėšliai apžėlusio žole griovio kraštą matome, kai jis, susilenkęs dviilinku, bėga atgal prie savųjų draugų... Dviratis lieka vieškelyje...

Matome, - jis grįžta pas savo "tavarščius"... Sujudimas... kalbos, rankų mostai... O čia visiška tyla!

Aiškiai matome, kad pas juos yra daugiau panikos, nei proto: jiems padėtis neaiški, bet nėra drąsos ją aiškinti!

Pagaliau a tsiiranda iš jų vienas drąsuolis...

Uniformuotas stribas, gan aukštą, išsiskiria iš jų būrelio ir gan drąsiai žygiuoja vieškeliu į mūsų pusę. Atrodo, tai turėtų būti jų vadas... Automas jam rankose, bet žygiuoja gan greit ir netrukus pasiekia numestąjį dviratį. Sustoja. Kurį laiką dairosi. Pakelia dviratį ir nesėdamas

Spaudos ir gyvenimo verpetuose ...

"KELEIVIS" RAŠO :

Bostone išėinas savaitraštis "Keleivis" Nr. 27 taip rašo:

"S. Narkeliūnaitė apėjo Vienių. Iš patikimų šaltinių sužinota, kad Vienių savaitraščiui moterys taip susibarė, kad redaktorė Salomėja Narkeliūnaitė pasiėmusi savo foto aparatą ir kitką ir atsiveikė su Vienių.

Ar tai tik paprastas barnis tarp moterų, kuris po kelių dienų gali būti pamirštas, ar jis turi ir rimtesnį pagrindą, sužinosime vėliau."

*****

NEJAUGI ? ...

"Vienybėje" (birželio 11d) P. Lelis tvirtina, kad J. Matulionis pripažįsta "Vienybę" vienu geriausių laikraščių. "Vieną sykį, - pasakoja Torontė gyvenantis "Vienybės" mylėtojas, - paklausiau savo kaimyną J. Matulionį (buv. VLIKo pirm.) kaip jam patinka "Vienybė", nes žinojau, kad jis ją skaito. Jis atsakė: "O-o, Vienybė, tai vienas geriausių laikraščių. Aš ją senai skaitau ir randu, kad tai vienišelis (m. p.) laikraštis, kuris nebijo parašyti teisybę". "Bet, - sakau, - pas mus kai kas kalba, kad Vienybė pataikauja komunistams, gauna pašalpą iš Lietuvos ir pan." "Et, suvaikysiu kas ką kalba, - atsakė kaimynas."

Sunku patikėti, kad buvęs VLIKo pirmininkas galėtų sakyti tokią nesąmonę, tačiau... šiuo saktu gyvenimo laikotarpiu niekas už nieką nebegali būti garantuotas... Susilaikydami nuo tolimesnių komentarų, norėtume išgirsti iš buvusio VLIKo pirmininko Jono Matulionio paneigimą, mūsų manymu, į jo lūpas išdėto pareiškimo.

*****

NESUTINKA NUOMONĖS !

"Vienybė" aiškina, kad iš trijų po antrojo pasaulinio karo atvykusių į šį kraštą ateivių du yra žmogžudžiai Gi okupanto tarnyboje esantis raudonas generolas V. Karvelis yra kitos nuomonės, ir štai ką jis sako: "Padi dėjo lietuvių emigrantų skaičius per antrąjį pasaulinį karą. Dauguma jų (mūsų pabraukta) buvo Tarybų Lietuva priešiškos propagandos suklandinti žmonės arba tokie, kurie, nesugaudę tuometinėje sudėtingoje situacijoje, paliko gimtąjį kraštą. Tačiau tuo pačiu metu į vakarus patraukė ir saujelė (mūsų pabraukta) išdavikų bei išgamų."

Kyla klausimas kam reikia tikėti: Tysliavienėi, kuri vos vieną dieną fevartė enkavedistų archyvą, ar raudonajam generolui, kuris kas dieną

gali lankyti tą patį archyvą ir patikrinti davinius?

Iš viso atrodo, kad šį kartą Vienių bės redaktorės savo išuolom "informacijom" peršoko netgi mūsų krašto brutalų okupantą...

*****

GERI PATARIMAI ...

Pasak Naujoką, Dr. J. Balys pakhu stas nuomonės apie keliones į Lietuvą pareiškė, kad tie, kurie turi "sveiko proto galvoj, tegu važiuoja".

Mintis nebloga, deja, sunkiai įgyvendinama. Kas ir kaip gali patikrinti keleivio galvą ir išaiškinti kiek joje yra proto? Beto, būna ir taip, kad nuvažiuoja žmogus į okupuotą Lietuvą su smegenimis, o, žiūrėk, su grįžta atgal su kiaušu prikimštu tik šieno... Netikite? Pasiskaitykite Vilni, į Laisvę ar Vienių.

*****

JEI LOTYNIŠKAI - IŠMINTINGA

Susirūpina Naujokas rašymo stiliumi ir aiškina savo pasekėjams, kodėl jis nelinkęs visur ir visada tarti okupuotos Lietuvos vardą. Pasak jį, tas lotyniškas žodis grozdina kalbos stilių ir "neleima Lietuvos likimo nei į gerą, nei į blogą."

Paskaičius šiuos užrašus susida-

ro išpūdis, kad jam ištiesų verta susirūpinti savo stiliumi. Kaip pavyzdį paimkime tik vieną jo sakinį iš "Diena iš dienos" užrašų (Dirva, birželio 15d.):

"O sarkastiškas išdėstymas implikacijų tentatyviai teigiamame atskaityme į šeštąjį smalsų apsidairymą (ar kontroversiški kontaktai neįmanomi, principinės pozicijos neangauziant?) atsako ir į neklaustą klausimą - apie mūsų "ilgoms distancijoms" numatomos laisvės kovos koncepcija." (mes pabraukėm visus lotyniškus žodžius, kurių yra daugiau - lietuviškų ar lotyniškų?)

Dieviškas saulės spindulys, padedamas gajaus vandenilio ir vaisingas žemėpatės (derlingos žemės) padedamas pažadina gyvybę, ir kiekvienas gyvas šios žemės padarėlis randa sau deramą vietą. Nesgi tik esant tinkamoms sąlygoms, gyvybė vystosi ir klesti.

Savo vietą nori turėti kiekvienas, ypač gyvieji, judantieji padarai. Nesant užtenkamai maisto, jie slenka, ieškodami palankesnių gyvenimui ir

Beabejo, sudėjus į vieną sakinį dešimt lotyniškų žodžių, nebelieka vietos okupuotai Lietuvai...

*****

VERTA DĖMESIO

Dėmesio vertas straipsnis, atspausdintas "Russkaja Žyzn", kur M. Tamoševskij pasakoja atsitikimą, liečiantį rusų kilmės amerikietį, kuris sugalvojo aplankyti SSSR.

Kalbama apie buvusį raudonosios armijos karį, kuris patekęs į vokiečių nelaisvę buvo amerikiečių išvaduotas. Po to jis įgijo DP statusą ir emigravo į JAV. Čia jis, kaip daugelis kitų išėivių, gavo pilietybę. Ka-

dangi Sovietų Sąjungoje liko gimnaziškai, tai jis nusprendė juos, kaip turistą, aplankyti. O be to, norėjo pasižvelgti su senais draugais ir pabūti kurį laiką senoje tėvynėje. Šis Amerikos pilietis kreipėsi vizos reikalu į SSSR pasiuntinybę. Užpildęs ilgą sovietų ankieta ir nusiuntęs į Vašingtoną, prašytojas gavo tokį atsakymą: "Pagal mūsų šalies įstatymus, Jūs esate mūsų pilietis, todėl norint aplankyti mūsų kraštą Jūs privalote gauti sovietų pasą."

Raštą pasirašė Rezniceško, konsularinės tarnybos prie SSSR pasiuntinybės Vašingtone vedėjas.

Nuosavybė - civilizacijos pagrindas

Rašo-V. Danaitis

pasidauginimui sąlygų. Jei jau paprastas kaimo šunelis patenkintas, tu rėdamas savo nuolatine gulėjimo vieta, šuns būdą, tai ką jau bekalbėti apie žmogų. Mes visi norime turėti pastovią gyvenimo vietą, kurią pagal savo sugebėjimus ir išgales išsirengiame.

Kaip du vandens lašai, kaip du didžiulio medžio lapai nėra visai vienodi, lygūs, - taip juo labiau tas skirumas matomas žmonėse. Argi vienodai gyvena du ūkininkai, kad ir valdomos žemės plotai ir kitos sąlygos mažai kuo tesiskyrė. Argi vienodai du darbininkai, kad ir tą patį darbą fabriko dirbdami, gyvena? Sumanūs taupūs, darbštūs, - žiūrėk, štai ir išsiskiria iš kitų tarpo. Taip laikui bėgant susidaro turtų nelygybė, taigi ir įvairaus didžio nuosavybės. Pasekanti ilgesnį metų laikotarpį, pastebėsime dar ryškesnius skirtumus kurie laisvoje visuomenėje neišvengiami.

Ak, žinoma, niekas nesako, kad nesant atitinkamos įstatimdvystės, tas turtingesnis, taigi ekonomiškesnis pajėgesnis pradeda išnaudoti silpnesnį. Be teisingos socialinės santvarkos negi gali būti tvarkinga ir laisva visuomenė, kur kiekvienas pagal savo sugebėjimą ir darbštumą gauna atitinkamą apilidą.

Ir kas gi skatina žmogų stengtis, rūpintis, darbe galimai geriau išnaudoti savo fizinių ir protinį pajėgumą? Aišku, pirm visko, - reikalas išsimaityti, pragyventi. Gi taupyti "juodai dienai" arba senatvei mes irgi

- nukelta į 8 puslapį -

CICERO (ILL) Šokių Grupe "ŽILVITIS", kuriai vadovauja gabi šokio menininkė Dalia Orentaitė, darbai nesibaigia. Be "Žilvičio" neapneina joks rimtesnis Cicero parengimas, dažnai garstolijuojama ir grupė gerai žinoma Cicero "priemiestyje" - Čikagoje. Malonu, kad jaunųjų šokėjų širdyse stipriai liepsnoja jų tėvų įžiebta meilė Lietuvai - jų kalba - lietuvių kalba! Nuotraukoje, šoka: N. Bernotavičiūtė, V. Bobinaitė, K. Krumplytė, A. Stuoptytė, J. Ališauskas, J. Bluius, R. Kisielius ir K. Paulauskas. Nuotrauka - Vyt. Reivyčio

ant jo, vedasi šalia savęs, artėdamas į mus... Dabar jau beliko apie 100 metrų tarp mūsų ir jo...

Staiga vienu vienas šūvis! Stribas pašoka į orą, tartum vorėrė, krenta į vieškelį, vėl pašoka ir dingsta griovyje!...

Ten likusieji stribai kaip kamparas dingsta nuo vieškelio ir atsidiurę griovyje paleidžia visais savo ginklais ugnį... Ką jie šaudo, sunku pasakyti... bet vieškelyje sukelia nuo rekošetuojančių kulku dulkių debesį... Jų ugnis mūsų nesiekia, mes esame už griovio miškelyje ir atrodo, kad jie daugiausia šaudo į patį vieškelį, matyti negalėdami išaiškinti iš kur atsikrdo tas vienišas šūvis paklojęs jų draugą į griovį... Mes jiems neatsakome sava ugnimi. Pagaliau ir distancija yra per didelė sekmingam apšaudymui, ramiai sau laukiamie kada jiems nusibos šaudyti... Jų žirgas, pasibaidęs šūvių garsu, kaip tikras drąsuolis, nieko nebudamas, pilnu šuoliu lekia vieškeliu į mus... Kaip jo nepaliečia sribų leidžiama kulku kruša, kas atspės... Po minutės kitos tas arklukas su išpūstomis šnervėmis pralekia pro mus ir pilnu šuoliu nuskrenda stoties miestelio pusėn.

Jie šaudo kokias dešimt minučių. Mums neatsakant į jų ugnį, po kiek laiko nustoja ir jie... Dabar jų jau nebeamatom, visi dingę ar griovyje ar ten pat esančiam miške, vien tik dviratis tiso vieškelyje paliktas bėglių.

Ir vėl pas mus tyla. Nebegirdime jokių garsų nei iš jų pusės, nei iš Subačiaus stoties, vien medžių šakos šlama rytą pranašaujantis vėjelis.

Taip praslenka ir vėl valanda... Jau saulutė patekėjusi, Jos mes nematome, ji slepiasi ten kaž kur už miško medžių, bet pirmieji jos spinduliai jau atsimsuša į prieš mus

už upės esančio miško viršūnėse...

Buvo mums noras eiti ir išžvalgyti kur dingto tie drąsuoliai, bet tuo laiku pas mus atvyksta iš stoties miestelio ryšininkas, pranešdamas, kad mes nuimami nuo posto ir turime pasitraukti į žvirblionių kaimo pusę. Puolimas buvo sekmingas, nesutikta didesnis pasipriešinimo. Lai mėtė didelės atsargos maisto, ypač sviesto, kuris buvo pakrautas į vagonus išgabenimui.

Mes paliekame ramybėje ten greičiausia dar vis tebetupinčius stribus, pasitraukiame į mišką ir netrukus išlendame iš jo tiesiai prieš geležinkelio pylimą...

Istikrųjų, pasirodo, mūsų būta prie pat miestelio. Miestelį palikdami kai rėte pusėje, pro geležinkelio depo dirbtuves, ramiai žygiuojame į rytų pusėje esantį mišką. Jis netoli.

Čia jau randame dalį pasitraukusių iš Subačiaus puolimo kovotojų. Susidaro virš 50 vyrų būrys.

Ilgai negaištame: įsakyta išsiskirstyti į savo nuolatines buveines. Čia vėl susitinkame su maloniuoju būrio vadu Kalade, kurio vyrai mus lydės iki Šimonių girios, mūsų kelionėje į namus.

Atsiveikiname su visais kovos draugais... Kažin ar kada nors teks vėl susitikti, spaudžiamė delnus ir linkime laimės kovose, tikėdami, kad netrukus ateis laisvės dienos mums ir kraštui.

Mus lydi aštuoni puikūs vyrai, Kaladės būrio šauliai.

Mūsų uždavinys pasiekti jiems puikiai žinomą vienkiemį Z ir jame sulaukti nakties. Nakties metu prasiėdis mūsų kelionė į namus... O širdis jau nežmoniškai pasiilgusi "namų", veidų ir apylinkės...

Po poros valandų kelionės miškais ir skynimais, pagaliau, mes pri-

artėjame prie to vienkiemio. Jis nėra tuščias, kokuose paprastai mes apsidodavome, jame gyvena didelis miško brolių (pas juos šis terminas vadinti partizanais buvo populiarius) rėmėjas ir neretas talkininkas Z.

Mes sugalame didelėje miško žolėje poilsui, o vienas iš mūsų, artimai pažįstamas su šiuo garbingu ūkininku, nuslenka vienkiemio link.

Pasirodo, šis vienkiemis nedažnai buvo naudojamas partizanų apsigostimui, tai buvo, galima sakyti, "rezervinis" pasislėpimo ir užsimaskavimo taškas, turis visus reikiamus patogumus - slaptą "kamarą" (taip jie vadina tą bunkerį), aprūpintą ilgiam apsigyvenimui. Kiek tas vienkiemis turėjo puikius slaptus įrengimus, tiek buvo nepatogus tuo, kad jo kaimynai nebuvo visu šimtu procentų patikimi... Naudojimas bunkeriu reikalavo didelio atsargumo, kad jokia pašalinė akis nepastebėtų atsirandančių "naujų gyventojų". Už tai ir mes naudojome didžiausią atsigaramą, kad nei šuo nesulotyt, nei jokia pašalinė akis mūsų nepamatytų...

Netrukus grįžo mūsų žvalgas ir mes po du - poromis pradėjome "kelionę" į vienkiemį.

"Kamara" - cementinio rūšio tūsa su išmintingai padarytu slaptu įėjimu, savo antruoju galu atsireminti į kieme esantį šulinį. Joje visai patogiai gali gyventi aštuoni asmenys. Čia mes turėjome praleisti dieną ir temstant tęsti kelionę į Šimonių girios rajoną.

Mes gerai paislėję, apsitvarkom ir esam pasirengę kelionei... Deja, naktis nežada būti mums palanki: vėjuota ir labai tamsi. Oras pilnas drėno tvankumo, tartum prieš lietų ir audrą. Mūsų padėtį dar labiau pasunkina šeimininko pasakojimas, kad visą dieną buvo gan didelis sunkvežimių judėjimas vieškelyje, matyti, po

Karsakiškio ir Subačiaus pralaimėjimų priešais koncentravo jėgas, visai galimas daiktas, organizuojamam kosiui apylinkių.

Pasitarę nutarėm, kad mums kitos išėitės nėra - kelionę mes turime tęsti, nes laukiamas čia neturi jokios prasmės. Pagaliau, kiek gi mes galime laukti? Dieną? Dvi?

Atsiveikiname su vaišinguoju šeimininku ir mūsų mažą vorą pasijudina žygiui.

Netoli mes tepažygiavome, kad pa justume, jog visa apylinkė yra nusėta stribais ar raudonaisiais kariais. Pats pirmasis vienkiemis, kuris buvo mums pakeliui, vos pora kilometrų nuo mūsų "nakvynės" vietos, jau turėjo niekad čia nesamas sargybas. Kiek jų ten buvo, nebuvo mums reikalo aiškintis. Viena tik buvo aišku, kad mūsų šios nakties kelionė gali būti labai pavojinga, kad gal kartais buvė išmintingiau dar palaukti kelias dienas gerosė vaišinguojo ūkininko slėptuvėse - kamaroje.

Mums labai daug laiko atima atsargumas. Kiekvienas krūmas, kiekviena, kad ir negyvenama, sodyba dabar mums pavojinga ir reikalinga ilgėsnio išžvalgymo. Tas atima laiką ir sulėtina mūsų žygiospartą.

Apie vidurnaktį mes prisimušame iki Viešintos-Palėvenės vieškelio. Jis tuščias, bet netoliese esantis dvaras dabar jau paverstas į kolchozą, turi žiburius visose trobose. Ką jie reiškia sunku pasakyti, bet tie žiburiai nieko gero nežada...

Pikta mums visiems! Tai kad užjudinome žalčius, - nebus ramybės kelias dienas, siaus po visas šalis ieškodami partizanų.

Mūsų draugužiai mano, kad tai nėra kokios ekspedicinės rusų jėgos, bet tik pasirengimas didesniai medžioklei, kuri turėtų prasidėti artimiausiomis dienomis. Žinoma, rusai visada buvo nakties paukščiai.

Jų visi išvežimai, areštai, tardymai ir šaudymai buvo atliekami nakties metu, tartum jie bijotų dienos šviesos... Čia, reikia manyti, buvo organizuojamos sribų jėgos.

Mes turime savo grupelėje vieną pašėlusiai atkaklų vyrą... Jis burba ir burba skatindamas mus "sukurti pirtį" tiems žalčiams, - užpulti ir staiga pasitraukti dingstant nakties tamsoje. Mūsų vadovas nelinkęs tokiam išsišokimui, - tai galėtų sukelti platesnį mūsų persekiojimą ir kol kas mes neturėdami kontakto su Šimonių girios vyrais, jo nuomone, nesurėtume to daryti.

Mes su Perkūnu nesikišame į jų pasikalbėjimus tuo klausimu, - kaip jie nutars, taip mums bus gerai.

Dabar mes artėjame į tuos pačius kelius, kuriais mes su Perkūnu kelia vome į Žaliosios Rinktinės vadų kur sus. Čia pat yra Suosas ežeras. Vietovės miškingos. Visas nelaimė, kad šiose apylinkėse ir mūsų vadovai neturi geros orientacijos, nes jau yra tolakai atsitolinę nuo savų bazių ir nebepažįsta vietų.

Jie mus buvo žadėję palydėti iki X kaimo, kur jų žiniomis turėjo būti Šimonių partizanų ryšininkas. Bet dabar, atrodo, kad mes būsime pasimėtę, nes nebegalime surasti kur gi tas kaimas... Jis dingto nakties tamsoje... Vienas iš jų šiose apylinkėse yra buvęs kelias kartus, bet ir šis dabar nebeatpažįsta vietovės...

Niekas nenori prisipažinti, bet mes esame pasiklydę!

BUS DAUGIAU

Skaitytojai rašo

Pas mus dabar labai madoje rašyti apie mirusius asmenis, skelbti jų laiškus ar kurti būtas ar nebūtas legendas. Pasirodo, nemokame bešališkai faktų svarstyti ir juos aprašyti, būtinai ieškodami vietos fantazijai. Štai, LL Nr. 13(931) p. Ališauskas savo atvirame laiške mirusį Bobelį net į Rygos kalėjimą nutempia. . . Gi tikrumoje su a. a. Bobelio kalėjimu buvo tokia istorija: 1941m. pulk. Bobelis ir pulk. B. buvo komandiruoti į Rygą tarnybos reikalais. Pabuvę Rygoje ne kurį laiką, abu pulkininkai neoficialiai sugrižo į Kauną ir čia juos užklupo karas. Fronto linijoms praūžus, pulk. Bobelis užėina pas p. D. ir jai papasakoja, kad kartu su kitu pulk. B., esą, pabėgė iš Rygos ka-

lėjimo. . . Po kiek laiko p. D. susitinka pulk. B ir reiškia jam užuojautą, kad teko sėdėti Rygos kalėjime ir pa gria jį už sumanumą ir sugebėjimą pabėgti. Pulk. B. (ne Bobelis) išplėtęs akis žiūri ir klausia ponios D apie ką jį kalbanti. . . Išsikalba. Paaiškėja, kad jokiame kalėjime abu pulkininkai nebuvo, buvo komandiruoti į Rygą ir labai laiku, slapta, be komisarų leidimo sugrižo į Kauną ir čia kurį laiką pasislaptę, laimingai susilaukė karo pradžios. Štai istorija be pagražinimų. Jei p. Ališauskui būtų įdomu apie e tai sužinoti plačiau, galėčiau duoti p. D. adresą, kuri gyvena čia pat Amerikoje.

K. Radvila

Tiesos nereikia iškraipyti

"Dirvos" redakcijai atsisakius atspausdinti žemiau paduodamus patikslinimus, liečiančius p. V. Rastenio straipsnį, p. Pov. Tyrulio prašomi, spausdiname ištaisai. Red.

"Dirvos" Nr. 67 ir vėlesniuose, straipsnyje "Stambus smulkas mas to įvykis" p. V. Rastenis paklojo "iš-karpėlę matomaj vietoj" apie 1934m. birželio 7d. įvykius Kaune. Nevisai sutikdamas su autoriaus pasakojimu ir pastebėjęs stambokų klaidų tų įvykių aprašyme, noriu šiuo rašiniu jo aprašymą patikslinti.

Prof. A. Voldemaras buvo ne tik Min. Pirm. bet ir už. reik. min. ir, kaip tokiam, jam dažnai tekdavo daryti užsienio diplomatams prišmimus. Už. r. min. valdiškas butas (virš Ministerių Kabineto) tam reikalui buvo perankštas. Taigi, prof. Voldemaras valstybės reprezentacijos interesų vedinas užėmė Liet. Banko valdytojo butą. Čia tenka patikslinti, kad prof. Voldemaras jokios rezistencijos iš tos "tvirtovės" nevedė ir iš to buto buvo išstremtas į Platelius ne "keletos savaitę", bet po 10 mėnesių, t. y. 1930 liepos mėn. viduryje. Išstremtas jis buvo ne į gražųjį Platelių dvarą, kaip rašo p. Rastenis, bet į Platelius, net neparūpinant išstremtajam buto! Priglaudė jį geraširdis klebonas ir tik kiek vėliau dvaro savininkas grafas Šuazelis jį pasikvietė pas save gyventi.

*****

MOTBRIMS IR VYRAMS

Galvos skausmą išplaukų priežiūra

Speciali formula 1-25849

JIB išgydo pleiskaną, šašus, niežėjimą, plaukų slinkimą; gražina natūralią plaukų spalvą. JIB vartojamas nuoplikai ir nepažeidžia - 100% garantija. JIB 8 uncijų užtenka 16 savaičių. PPD - \$5.50, jei COD - plius 50c.

Siunčiame paštu ir į visus laisvus kraštus: siųskite Money Order ir apmokėkite siuntimą.

JIB LABORATORIJA, 1437 So. 49th Ave. ir Drugstore, 5000 W. 16 St. abu Cicero, Ill., 60630.

*****

STABDŽIŲ TAISYMAS BRAKES RELINED

Nuo '50 iki '58 metų mašinoms kainuoja:

CHEV., FORD, PLYM.	\$14.95
DODGE, PONTIAC, OLDS., STU., RAMBLER, BUICK	\$15.95
MERCURY, THUNDER, HUDSON	\$16.95
CHRYSL., De SOTO, PACKARD	\$18.95
LINCOLN, ROADMASTER, CADILLAC	\$19.95

Žemos kainos ir čia neišvardintoms mašinoms. Pildomas hidraulinės stabdžių sistemos taisymas (cilindrai, vamzdžiai, oro šalinimas ir kt.). Taip pat tepimas, alyvos keitimas, smulkūs mechaniški pataisymai, lyginimas ir dažymas.

Nauja dirbtuvė su moderniausiais įrengimais. Naudokitės mūsų žemomis kainomis, garantuotu ir sąžiningu darbu.

ČESAS AUTO REBUILDERS

2423 West 59th Street Chicago 29, Illinois

GRovehill 6-7777

Laidotuvių Direktorai

MAZEIKA & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE.

TRYNS MODERNISKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

rėta kad prezidentas nesijaustų pri-vartaujamas. Iš kur galėjo Tūbelis žinoti, kad pas jį buvo 2 ar 3 aviacijos karininkai, jei jis tada jau buvo išvykęs iš namų? Iš viso nebuvo numatyta jokių asmeninių valdžios pareigūnų areštų, išskyrus Karo komendantą plk. Saladžių, ir tik dėl to, kad jis gyveno per arti jo žinioje esančios Karo Policijos Mokyklos.

Autorius teigia, kad pasiekus Kėdainius, iš Apsk. virš. buto Tūbelis paskambino Vid. reik. ministeriui ir iš jo gavęs informaciją (betgi jos neatitinka tikrovės!) Ištikrųjų buvo taip: p. Rusteikai taip pat teko kaip ir Tūbeliui keliauti per daržus ir tvoras ir vid. reik. ministeriją. Užsibarikadavęs jis buvo ne 3 nuovadoj, o savo kabinete, ministerijos 3 aukšte. Tankai nebendė, o tikrai išvertė abejus tos policijos tvirtovės vartus iš Donelaičio ir Gedimino gatvių. Į kiemą nevažiavo, nes turėjo įsakymą tik izoliuoti policiją ir jai neliepti išvykti iš rajono. Tą uždavinį ir atliko. Niekas neišvyko. Štai kitas faktas: aukšto rango policisto pasakojimu, kuris tvoromis atlipusį Rusteiką palydėjo į jo kabinetą, Rusteika buvo visiškai pasimetęs ir tik panikoje kartojo: "Mane tai jie sušaudys". . . visai negalvodamas apie bet kokią ryšio užmezgimą su bet kuo. Po ilgesnio laiko tas policistas pats nebudamas tikras dėl centrinės veikimo, paskambino slaptu telefonu prezidentūrai ir buvo sujungtas.

Iš Zarasų Voldemarą paskraidino ne aviacijos kpt. Morkus su dar vienu, bet av. mjr. Garolis, o kpt. Morkus su kpt. Jakščiu, kpt. Adomaičiu ir dar 3 av. karininkais iš anksto buvo nuvažiavę automobiliu prie Zarasų. Jie parinko ten lėktuvui nutūpti vietą ir sulaukė lėktuvo, nuvažiavo į Zarasus, pasiėmė ten niekam nespriešiant prof. Voldemarą ir atvežė pasodino į lėktuvą. Taigi, zaraškių baimė, kad profesorius juos prives prie nukentėjimo - išsipildė. Visi stambesnieji vid. reik. ministerijos pareigūnai iš Zarasų buvo iškelti ir kai kas pažemintas. . .

Kėdainių įgulos viršininku buvo plk. Škėdis, o ne plk. Kibirskis, kaip rašo p. Rastenis. Kibirskis tuo metu jau buvo miręs. Pagal iki šiol kur savasią versiją, Tūbelis planavo pasiekti tą naktį Liet. Banko valdytojo Stašinsko dvarą Kėdainių apylinkė. Tai kuri versija tikra? Turiu įrodymų, kad Tūbelis neskambino nei Tau ragės nei Ukmergės įgulų vadams.

Iš p. Rastenio pasikalbėjimo su prezidentūros adjutantu dabar nebeaišku: ar adjutantas nenusivokė, ar netiksliai atpasakojo įvykius pačioje prezidentūroje, arba p. Rastenis juos iškraipė. Dar kartą pabrėžiu, kad jokio eskadrono ir jokio karinio vieneto prie prezidentūros nebuvo.

Gen. Kubiliūnas prezidentūroje lankėsi du kartus. Pirmą kartą apie 2v. nakties, lydimas gen. št. plk. ltn. J. Bačkaus (tiksliai negaliu pasakyti, ar gen. Pundzevičius buvo pirmą kartą ar ne). Grįžė iš prezidentūros jie užsidarė gen. Kubiliūno kabinete, nepainformavo karininkų kokios yra pa sekos aplinkus prezidentą. Apie 5v. ryto gen. Kubiliūnas, lydimas gen. Pundzevičiaus ir plk. ltn. Bačkaus vėl išėjo ir niekam nieko nesakė nuvažiavo Laisvės aleja. Karininkai, esantieji Vyr. Štabe, ilgai nesulaukdami jų sugrįžimo, nutarė patys siųsti savo delegaciją pas prezidentą. Paskubomis buvo sudaryta šešių karininkų delegacija.

Delegacijai lipant laiptais į prezidento kabinetą, laiptuose susitiko su gen. Kubiliūnu ir anksčiau minėtais karininkais. Gen. Kubiliūnas paklausė: "Kur einat?" Gavęs atsakymą, kad pas prezidentą, nieko netarė visi trys prisijungė prie delegacijos.

Ir visdėlto teisingai pasakoja adjutantas, kad įvykių eiga nulėmė pats prezidentas, nes jis atydziai išklauses karininkų nusiskundimų dėl visų negerovių, padėjo joms ir pažadėjo negeroves pašalinti, o pirmoj eilėj trijų dienų laikotarpyje paleisti J. Tūbelio kabinetą, apibudindamas patį min. pirm. šiais žodžiais: "Tūbelis ligonis, jokio darbo dirbti negali. Aš jį laikau tame poste, nes žinau jį

neapvogiant valstybės išdo. "Nesutiko jis bendradarbiauti su prof. Voldemaru, kurį karininkai siūlė, sakdamas: "Su Voldemaru nedirbsiu. Kiek jis Lietuvai žalos padarė - dar peranksti kalbėti. "Vienas iš karininkų ir pirmininko postą pasiūlė plk. K. Škirpą. Prezidentas atsakė: "Dėl jo vertėtų pagalvoti". Po šito pasiūlymo prezidentas regimai pradėjo jaudintis, sakdamas: "Nevedžiokite manęs už rankos. Leiskite man pagalvoti. Per tris dienas bus naujas kabinetas. Jūs mane pastatėte, -jūs mane galite ir nuverst. Jeigu aš jums nebetinku - šiandien pat išeinu iš prezidentūros. Kol žmonės nesukilo - parveskite dalinius ir kariveines. Savąją spaudą aš užgniaušiu, bet užsienio spaudai galios neturiu. " Vienas iš karininkų pasiūlė prezidentui pasirašyti raštą, kad šios nakties įvykių dalyviai dėl savo veiksmų jokiaje formoje ir jokiame laipsnyje nenukentės. Į tai prezidentas atsakė: "Du jums akivaizdoje generalų Kubiliūno ir Pundzevičiaus (čia jis nutilo, mat yti, pamiršęs plk. ltn. Bačkaus pavardę, bet jam tai pasakius, tęsė) ir plk. Bačkaus, garbės žodį, kad niekas nenukentės. "

Grįžus delegacijoms į Kar. Štabą, gen. Kubiliūnas išakė štabe gausiai susirinkusiems karininkams vesti dalinius namo ir pats išvyko tikrinti ar daliniai vedami. Taigi, netik prezidentas nulėmė tų įvykių likvidavi-

mą, bet ir gen. Kubiliūnas. Jokių balsavimų dėl grįžimo ar negrįžimo ne buvo, tik šešioms karininkų delegatams grįžus į Vyr. Štabą, aktyvesnieji delegacijos nariai padaro pranešimą iš pasikalbėjimo su prezidentu ir jo pažadus. Buvo atsiradę keletas balsų už negrįžimą. Tūlas net siūlė daryti perversmą perversme, t. y. areštuoti gen. Kubiliūną ir pastačius iš savo tarpo vadą laukti prof. Volde maro ir jį nulydėjus į prezidentūrą, bandyti šiuos du mūsų valstybininkus sutaikyti. Pritariančiųjų nebuvo. Dau guma tikėdama Respublikos Prezidento pažadams pradėjo skirstytis, juos pasekė ir kiti, kurie dar abejojo. Tai buvo maždaug 7 val. 30 min. iš ryto. Apie 8 val. atskrido lėktuvas su prof. Voldemaru.

Gen. Kubiliūnas bausmę atlikinėjo ne Raseinų, bet Panevėžio kalėjime. Apie jo parašytą knygą nieko negirdėjau, bet žinodamas Kubiliūno asmenį, abejoju ar jis būtų naudojęs tokia pigią priemonę siekti amnestijos. V. Rastenis sako, kad romano leidėjas buvęs Kubiliūno giminaitis plk. Lankoronskis, betgi plk. Lankoronskis neturi jokių giminystės ryšių su gen. Kubiliūnu. Atrodo, kad čia susidaro dviguba p. Rastenio klaida. Esu dėkingas p. V. Rasteniu, kad jis, jau gerokai užmarštin nukeliamus įvykius, išskėlė ir tuo davė progą plačiau juos panagrinti.

POV. TYRULIS

LEO'S SINCLAIR SERVICE

STABDŽIŲ SANKABOS (CLUTCH), TRANSMISIJŲ (Standartinės ir Automatinės), TUNE-UP'S IR MOTORŲ REMONTAS

5759 So. WESTERN AVE., kampas 58th St.

Sav. LEONAS FRANCKUS

Tel. PRespect 8-9533

Visų rūšių draudimas

AUTOMOBILIŲ, GYVYBES, NELAIMINGŲ ATSTIKIMŲ, GAISRO,

LIGONINĖS IR VISOS KITOS APDRAUDOS

TAIP PAT LEISKITE MUMS ĮRODYTI MŪSŲ PLAČIAI ŽINOMĄ SAŽININGĄ, PATYRUSĮ IR STROPŲ PATARNAVIMĄ NAMŲ PIRKIMUI IR PARDAVIMUI

JUOZAS BACEVIČIUS

THE TRAVELERS AGENCY & OTHERS

Bonded member by the National and Chicago Board of Insurance Underwriters.

BELL REALTY & BACE INS. AGENCY

6455 So. Kedzie Ave.

Chicago 29, Ill.

Val. kasdien 9-9

PRespect 8-2233

Šešt. ir sekm. 9-5

SIUNTIINIAI | LIETUVA IR KITUS KRASTUS LICENCIUOTA LIETUVIŲ FIRMA

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

3212 So. Halsted St. Chicago 8, Ill. CA 5-1864

MARQUETTE GIFT PARCEL SERVICE

2439 West 69 St.

WA 5-2737

E. ŽUKAUSKAS

Didelis pasirinkimas medžiagų kostiumams, suknelėms, skarelėms, odos ir kitų prekių! Įsitikinkite!

Pasipuoškite

įsigydami

GRAŽIUS RŪBUS H. SEIGAN KRAUTUVĖJE

Atsilankykite į draugišką krautuvę, kurioje savininkai ir pardavėjai kalba lietuviškai. Čia rasite didžiausią pasirinkimą vėliausių fasonų vyriškus kostiumus ir paltus tokių žymių firmų kaip: "Society Brand", "Groschire", "Botany 500" ir kitų. Geriausių firmų marškiniai visų dydžių; ir kitų vyrams reikmenų.

Jaunuoliai čia ras apsiirengimą pradedant nuo batų iki skrybėlės. Atsilankykite tuojau, kad galėtumėt pasibavuoti didesniu pasirinkimu.

ATEJĘ TEVAS IR SONUS RAS ČIA TINKAMIAUSIUS RŪBUS. GALITE PIRKTI KREDITAN PATOGIAIS JUMS IŠSIMOKĖJIMAIS!

H. SEIGAN

RŪBAI, SKRYBELĖS, BATAI IR KITI REIKMENYS VYRAMS IR JAUNUOLAIMS

4630-32 South Ashland Ave. Tel. YArds 7-1272 CHICAGO, ILLINOIS

**ENGINEERING
CONSTRUCTION
SPECIALISTS**

If you have a degree in civil engineering coupled with several year experience in the construction field, we have an excellent position. Travel, car and expenses along with many other benefits. Must be at least 30 years of age with the ability to communicate with construction superintendents.

Mail Resume To:

**American Mutual
Insurance Companies
496 SOUTHLAND DRIVE
LEXINGTON, KENTUCKY**

ANTIOCH

House and Cottage. Invest and live on the channel connecting Petite-Fox Lakes in 6 room year round home, oil heat. 1 1/2 bath. Boathouse. Plus 5 rm. cottage on 200 ft. water. Priced right by owner.

395-2962
or Box 270, RFD 1

**CHEMIST
INDUSTRIAL
HYGIENISTS**

Excellent opportunity for a man with a degree in chemical engineering to join one of the largest industrial insurance companies in the business. Must be willing to travel about 50% of the time and relocate to our midwestern headquarters in Lexington, Ky. Training program, company benefits, within an excellent starting salary.

Mail Resume To:

**American Mutual
Insurance Companies
496 SOUTHLAND DRIVE
LEXINGTON, KENTUCKY**

**REGISTERED
NURSES**

IMMEDIATE openings with good opportunities for registered nurses in new, developing psychiatric hospital with rising salary schedule. Evening and night differentials. 40 hour week, 3 weeks vacation. Hospitalization. Call

MR. HENRY KNIGHT
DIRECTOR OF NURSING
RIDGWAY HOSPITAL

Spray Painter

Some Experience
Necessary

Apply in Person

Prater Pulverizer

1515 S. 59th Ct.
Cicero

or call
OL 2-6200

ANTIOCH — By owner, Invest. & Live on channel connecting Petite-Fox Lakes. 6 rm. yr. round home, oil ht. 2 fireplaces. 1 1/2 bath. Boat house, plus 5 rm. cottage on 200 ft. water. 395-2962 or Box 270 RFD 1.

Iš netolimos praeities

SKIRIU SAVO MIRUSIAM VIRŠININKUI IR PRIETELIUI KARO AVIACIJOS MAJORUI VYTAUTUI JABLONSKIUI PRISIMINTI.

*****

- Palyginti dar vaikas buvau, kada Amerikos lietuviai Darius ir Girėnas, perskridę Atlantą, dėl nepaaiškėjusių priežasčių, žuvo netoli tėvų nės Lietuvos Prūsų žemėje, prie Soledeno miestelio. Jų didingas žygis ir tragiškoji mirtis jau tada mano jaunėje širdyje uždegė norą skraidyti sakalu erdvėmis ir padaryti kokį nors didingą darbą savo protėvių žemės garbei. Užtai mano mokslas daučiausia ir buvo rikiuojamas ta kryptimi ir turii pasakyti, kad būdama, palyginti, jauna mergaitė, technikos studentė, padariau pirmąjį savarankų skridimą. Tai buvo mano didžioji laimės diena!

- Jau turėdama piloto leidimą ir nemažą praktiką, 1937m. atvykau Lietuvon studijuoti vokiečių kalbą ir liuanistiką. Taip pasidariau Vytauto Didžiojo universiteto studente. Mano pirmiausias tikslas buvo kaip galima greičiau aplankyti žuvusiųjų lakūnų Dariaus ir Girėno palaikus ir pamatyti jų lėktuvo likučius. Ilgai aš stovėjau prie atvirų karstų, kuriuose išsėjos didvyrių palaikai ir mintyse pyniau mano ateities gyvenimo pasaką, kaip aš, pildydama jų testamentą dvasiškai, tęsėsiu jų įpareigojimą ir sekančią kartą juos lankydama, jau kaip Atlanto nugalėtoja, po jų kojomis padėsiu iš Amerikos specialiai atgabentą gyvų rožių vainiką. - Amerikos lietuvių meilės ir pagarbos simbolis. Ir taip, išeidama iš tylaus kaprūsio, rankomis paliesdama didvyrių subal zemuotus lavonus, savo širdyje tvirtai pasakiau: "Aš įvykdysiu Jūsų tautaminį įpareigojimą." Tą pačią dieną aplankiau Karo Muziejų ir ilgas valandas praleidau ties "Lituanikos" likučiais, gyvendama tomis pačiomis mintimis, jau įsisavintomis dar kaprūsijoje, ties didvyrių palaikais.

- Mane taip pat nepaprastai domino Lietuvos karo aviacijos žygiai ir pažanga, apie kurią turėjau kiek žinių iš aviacijos reikalams leidžiamo žurnalo "Mūsų Sparnai". Bet aš sten gausi gauti kuo daugiausia žinių, vengiant kam nors pasisakyti, kad esu lakūnė ir turiu savus uždavinius ir planus ateičiai. Man atrodė, kad neoficialumas man kaip tik padės.

- Kiek laiko praėjus, iš gerai žinančių reikalą, aš turėjau savo žinio se gražią galeriją Lietuvos lakūnų, iš kurių labiausiai mane užintrigavo nepaprastų gabumų aviacijos konstruktoriaus karo lakūno inž. generolo Antano Gustaičio ir karo lakūno pulkininko Leonardo Pesecko pavadės. Pirmasis iš jų garsėjo europinė prasme savo konstrukcijos lėktuvais "Anbo", gi antrasis savo didvyriška laikysena, jo lėktuvui užside gus ore, kada Lietuvos aviacijoje dar nebuvo parašytų ir toks įvykis ore nieko daugiau nereiškę, kaip neišvengiamą mirtį. O pastaruoju atsitikimu mirti turėjo ne tik lakūnas Peseckas bet ir jo žvaigžde Šimkus. Tačiau Pesecko geležiniai nervai ir prigimti lakūno privalumai šią oro katastrofą privedė prie to, kad degdamas lėktuvas saugiai pasiekė žemę ir išgelbėjo abi gyvybes, nežiūrint to, kad lakūno Pesecko liko sunkiai apdegusios rankos ir kojos, pastarajam iki pasakutinės minutės nepalaidžiant vairų iš savo geležinių rankų.

- Šis įvykis tada nuskambėjo per viso pasaulio aviacijos spaudą, apie kurį buvo rašoma pirmuose puslapiuose kaip apie nepaprastą įvykį tuo laikinės aviacijos istorijoje. Man te-

Aleksas Šemeta

ko matyti (ir jis yra mano aviacijos žurnalų rinkinyje, namuose) Italijos karo aviacijos žurnalą, kurio viršeli puošia dailininko paveikslas, vaizduojas degantį lėktuvą virš Kauno miesto ir ant jo sparnų išsigelbėjimo iš kančių lakūnus.

- Mano pažinčiai kiek prasiplėtus, aš dėju visas galimas pastangas asmeniškai pamatyti tuos lietuviškiosius aviacijos didvyrius ir, mano dideliu džiaugsmu, neilgai trukus, vieno baliaus metu, teko juodu ne tik pamatyti, bet su vienu iš jų net ir nuoširdžiai išsikalbėti.

GENEROLAS A. GUSTAITIS

Per savo draugių rekomendaciją man pavyko gauti kvietimą atsilankyti Karininkų Ramovėje, kurioje buvo ruošiamas šaunus balius (ir teko patirti, kad ten niekuomet nešau nus ir neįvykdavo, o patekti į juos reikėjo turėti rekomendaciją ir tai būtinai iš karininko), dabar neprisi menu kuria proga, bet, matyti, buvo minimas koks svarbus įvykis, nes karininkų puošnios uniformos, daugybė ordenų ir medalių, o taip pat nepaprastai prabangūs moterų rūbai sake, kad vyksta retai pasitaikanti proga. Karininkų aprangą ir ordenus man šiandien priminė šios dienos pobūvio aprangą ir tvarką, aiškiai priešingą Amerikos armijos tvarkai ir tradicijoms. Bet ne tas man buvo svarbu. Čia tik pašalinė mintis. Man daugiausia domino aviatoriai, kurių čia buvo nemažas procentas ir jie savo ginklo rūši reprezentavo visai tinkamai. Jų uniformos skyrėsi ne tik spalva, bet ir sukirpimu, primenančiu kultūrejančios uniformos pažangą ir jos reikalingumą.

- Mano mokslo draugė man jau buvo parodžiusi generolą Antaną Gustaitį, kuris savo galvos švytėjimu leido jį lengvai neprarasti iš akių orbitos, bet pulkininko Leonardo Pesecko sakėsi esančių tarpe nematanti. O aš jį norėjau matyti būtinai.

- Iš savo mokslo draugės palydovo šaunaus aviacijos kapitono, sužinojau, kad plk. L. Peseckas iš karo aviacijos tarnybos yra paleistas į atsargą ir čia pat jis nupasakojo tas nevisai švarias intriģeles, kurios buvo priežastimi plk. L. Peseckui pasitraukti iš kariuomenės ir aviacijos gretų. Tai buvęs nepaprastai didelis

nuostolis jaunutei Lietuvos aviacijai, užtai šį įvykį aviacijos karininkų šeima pergyvenusi su labai dideliu pasipiktinimu. Bet jis tikis, kad Peseckas šiandien Ramovės tikriausiai atvyks, tuoj pat pasižadėdamas padėti pastangas man su juo pasimatyti. Iš anksto už tai dėkoju. O kai aš pasisakiau, kad taip pat daug ką esu girdėjusi ir apie generolą Gustaitį, tai mielas kapitonas pats pasisiūlė mane, kaip Amerikos lietuvaitę, pristatyti gen. Gustaičiui.

- Savaip jaudinausi, kai neilgai trukus pamačiau, kad nuoširdusis kapitonas, drauge su generolu Gustaičiu, artėja prie manęs.

- Aš mielai noriu pasveikinti pas mus atvykusią lietuvaitę iš už Atlanto, ypač kuri, kaip patyriau iš kapitono, domisi jaunos Lietuvos aviacijos reikalais. Ir tuo nesistebiu, nes mūsų gerieji Amerikos lietuviai yra mums padovanoję ne vieną lėktuvą, kurie buvo taip labai reikalingi Lietuvos Nepriklausomybės kovų dienomis, - nepaprastai nuoširdžiai kalbėdamas, gen. Gustaitis pratęsė man ranka

- Man taip pat nepaprasta garbė sveikintis su vyriausiu Lietuvos aviatorium, kurio vardas plačiai žinomas ir už mano troštėvių žemės dienų, - atsakiau į sveikinimą.

- Tenka pasakyti, kad mūsų mažytis mylimas kraštas negali pasirodyti su kaž kuo nepaprastu, bet mes stangiamės neatsilikti technikos pažangoje ir labai akylai stebime jos progresą. Tiesa, kai ką jau esame atsiekę ir mes, tačiau mums sunku "prasimušti" pro mūsų kraštą tempriai supančią sieną, - savaip šposau damas meliail kalbėjo vyriausias Lietuvos lakūnas-karo aviacijos viršininkas gen. Gustaitis.

- Jis labai domėjosi Amerikos lietuvių gyvenimu, bet ne tiek jų medžiagine, kiek kultūrine pažanga. Su liūdėsiu tone jis prisiminė Dariaus ir Girėno žygi ir išsitarė, kad Lietuvos karo aviacija yra skolinga Amerikos lietuviams skridimą per Atlantą iš Lietuvos į Ameriką, kaip padėkos at saką už Dariaus ir Girėno žygi. Toji mintis man iki tol nebuvo gi rdėta, bet užtai apie tai išgirdus iš paties karo aviacijos vadovo, per mano širdelę nuningiavo nepaprasto pasitenkinimo virpesėlis.

BUS DAUGIAU

SALESMEN

FULL TIME

OPENINGS AVAILABLE IN VARIOUS DEPARTMENTS. - 40 HOUR WEEK. - MUST BE ABLE TO WORK 2 EVENINGS AND SATURDAYS. FULL COMPANY BENEFITS DISCOUNT PRIVILEGES EXCELLENT SALARY

APPLY IN PERSON - PERONNEL, LOWER LEVEL.

MONTGOMERY WARD

77 Old Orchard Skokie, Ill.

LIETUVIŠKA APDRAUDŲ AGENTŪRA

Gyvybės, ligininės, automobilių, baldų, namų ir visos kitos apdraudus - asmenims, profesionalams ir biznio įstaigoms. Laisvas pasirinkimas kompanijos ir apdraudus rūšies. Nemokamas patarnavimas ir informacija. Valstybės patvirtintos kainos. Smulkesnei informacijai gauti skambinkite, rašykite, užeiķite:

JONAS KIRVAITIS

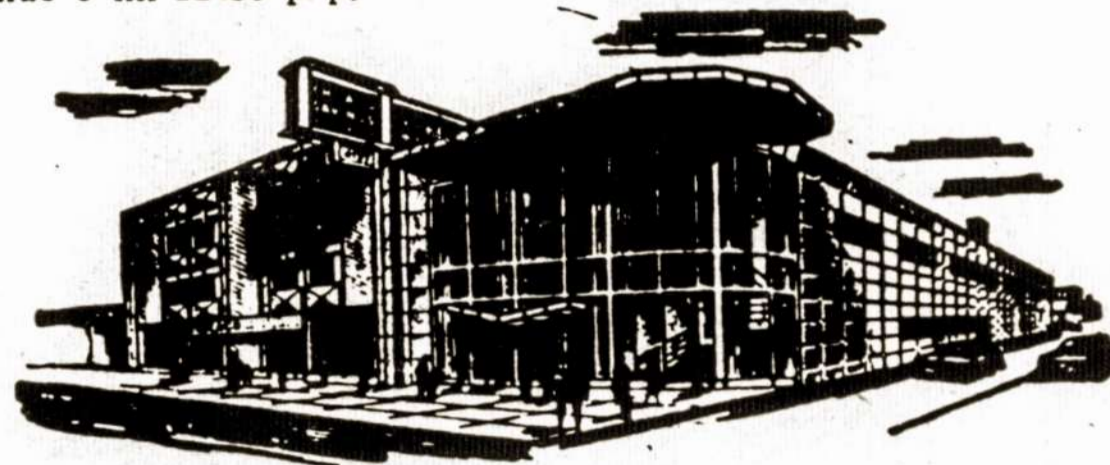
INTERSTATE INSURANCE AGENCY

6108 S. Ashland Avenue Chicago 36, Illinois
Telef.: WALbrook 5-5671

**Taupykit ir Skolinkit Pinigus Amerikos
Lietuvių Sostinėje - Marquette Parke**

VALANDOS:
Pirmad. nuo 12 iki 8 popiet
Antrad. nuo 9 iki 4 popiet
Trečiad. uždaryta visą dieną
Ketvirtad. nuo 9 iki 8 popiet
Penktad. nuo 9 iki 8 popiet
Šeštad. nuo 9 iki 12:30 p. p.

4 1/2% anticipated dividend on investment accounts

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
6245 South Western Avenue. Chicago 36, Illinois GROvehill 6-7575

Chicago Savings bendrovės naujai padidinta įstaiga su dviem kėmiais automobiliams užima 290 pėdų plotą. Tai viena įdomiausių ir mūsų klientų patogumui puikiai įrengta įstaiga Chicagoje. Aukšti dividendai, apdraustas saugumas, skubus ir malonus patarnavimas.

Taupykite ir skolinkite pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parko apylinkės centre. Current Dividend up to 4 1/2%

PIRKITE NAUJOJE MODERNOJE

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

PARAMA-

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332
Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

BARNETT PRANC. KONJAKAS	5th \$4.98	COCTAILS MANHATTAN OR	
GERMAN BRANDY	5th \$3.98	MARTINI kvorta	\$2.98
CANADIAN WHISKEY	5th \$3.98	ZELLER SCHWARZ KATZ	\$1.29
VODKA pilna kvorta	\$3.59	(vokiškas vynas)	
KRON BRANNVIN		NAPOLEON FRENCH BRANDY	\$3.35
AQUAVIT (švediška)	5th \$3.98	BORDEAUX pranc. vynas	5th \$0.98

BRUNO KEPYKLOJĖ KEPA LIETUVIŠKĄ DUONĄ

BRUNO KEPYKLA

Kas Valgo Bruno Duona
Visad Žydi Kaip Aguona!

Sav. BRUNO MACIANSKIS
3339 So. Lituanica Ave
Tel- CL 4-6376

Laisvoji Lietuva

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL.
Telef: FR 6-5416

Kas ir kur?

- * LAISVOJI LIETUVA dėkoja savo rėmėjams, auka parėmusiems laikraščio leidimui:
- 1) P. R. Šileikis CPO... \$ 10
  - 2) St. Gervė ..... \$ 5
  - 3) Pr. Jančiukas ..... \$ 5
  - 4) Kyburas ..... \$ 5
  - 5) P. Gabrys ..... \$ 1
  - 6) LAS Adelaidės sk. ... Sv. 5.
  - 7) J. Vikanis iš Anglijos.. 20 šil.
  - 8) A. Šukys " " 30 šil.
  - 9) P. Žilinskas " " 20 šil.
  - 10) S. Puidokas " " 10 šil.
  - 11) H. Petrauskas " " 10 šil.
  - 12) V. Milvidas " " 10 šil.
  - 13) S. Tederavičius " " 10 šil.
  - 14) Padagas ..... 10 šil.
  - 15) J. Paulauskas " " 10 šil.

Per p. Mašalaitį yra gautas apmokėjimas visiems prenumeratams, kurie prenumeruoja per jį Laisvąją Lietuvą. Ačiū visiems!

Vilniaus Krašto Liet. S-gos suvažiavimas Detroito yra priėmęs šias rezolucijas: 1) Suvažiavimas iškla- ses pareiškė nuomonę lietuvių ko- plyčios vardo reikalu Vašingtono ba- zilikoje, nutarė: Pilnai pritarti vison

tuo reikalu memorandume išreikš- tom mintim ir suvažiavimas lieka pilnai įsitikinęs, kad kopyčia priva- lo būti Aušros Vartų, o ne Šiluvos vardu". 2) Iš klausius pranešimo bei pareiškimų apie Vilniaus arkivyskupijos padėtį, nutarė: "Kreiptis į Šv. Sostą, kad būtų išjungta iš Lenkijos bažnytinės provincijos ta Vilniaus arkivyskupijos dalis, kuri su Lietu- vos sostine Vilnium jau nuo 1939m. yra Lietuvos administracijos ribose

ALTS pirmininkas Vyt. Abraitis yra pakviestas į Respublikonų parti- jos - National Executive Committee į Tautybių skyrių pilnateisium nariu. Sveikiname p. Abraitį ir linkime jam sėkmingiausios veiklos.

Akademinio Skautų Sąjūdžio vasa- ros stovykla bus rugpiūčio 24-30 dd Palisades Parko kalnuose, apie 30 mylių už Nre Yorko. Stovyklos laikas taip suderintas, kad visi akademikai skautai galėtų dalyvauti Lietuvių Die- nos Pasaulinėje Parodoje(rugp. 23). Stovyklos reikalus tvarkys ASS N. Y.

Vardan Tos Lietuvos

- tąsa iš 1 pusl. -

nių ir drauge Vilniaus Mokytojų Se- minarija ir Švenčionių gimnazija. O Vilniaus Lietuvių gimnazijai buvo atimtos valstybinės teisės. 1938 m. birželio 1d. buvo uždaryta Lietuvių Mokslo Draugija. Tas liūdnas įvykis vilniečių tarpe sukėlė didelį susi- jaudinimą, nes tą skriaudą turėjo pa- kelti ne tik vilniečiai lietuviai, bet

ir visa lietuvių tauta.

Pagaliau... Lenkiją sutriuškino du jos kaimynai: Vokietija ir raudo- noji Rusija. Lenkijos žlugimas paliko lietuviams tūkstančius karčių pri- siminimų. Klatinga valstybė žuvo kartu su pragaištinga politika Lietu- vos atžvilgiu... bet liko lenkų tau- ta, kuri (išidėmėkime, lietuviai!) ir šandien tebegeivina viltis dėl savo nagais draskyti lietuvių tautinį kū- ną...

A. + A.

Kaziui Ambraziejui mirus

JO ŽMONAI ELENAI IR DUKTERIAI LAIMAI REIŠKIAME GILIĄ UŽUOJAUTĄ

Alfonas Žiedas su šeima

Iš tolimosios Australijos

Jau antrieji metai, kai Baltijos valstybių tragiškasis birželis mini- mas ne vien tų kraštų nelaimingųjų žmonių prisiminimui (kaip būdavo anksčiau), kiek norima pabrėžti lais- vąjam pasauliui, kad Baltijos tautos vis tebėra vergijoje, kuri tęsiasi jau virš 20 metų, nešdama Maskvos tiro- nų uždėtą našta. Laisvasis pasaulis yra padėjęs gauti laisvę ir nepri- klausomybę ne vienai naujai tautai, ypač Afrikos žemyne, taigi jo mora- linė pareiga būtų, kad ir Baltijos valstybės su savo kelių šimtų metų kultūra, kalba, tradicijomis nemer- dėtų vergijos pančiuose, bet atgautų prarastą laisvę. Šis minėjimas buv- išnaudotas tam, kad parodytų pasau- liui mums padarytą skriaudą, pra- šant pagalbos ir paramos mūsų lais- vės kovai.

Adelaidės lietuviams minėjimas prasidėjo pamaldomis šv. Kazimie- ro kopyčioje. Vėliau, jau visiems Baltijos kraštų žmonėms dalyvau- jant, buvo uždėtas vainikas prie žu- vsiems paminklo. Nors oras buvo nepalankus, linojo, bet prie paminklo susirinko gražus būrys dalyvių.

Po vainiko uždėjimo, minėjimas buvo tęsiamas Adelaidės Miesto Ro- tušės salėje. Mišriam lietuvių, lat- vių ir estų chorui sugiedojus anglų himną, minėjimą atidarė Baltų Tary- bos pirm. (šiais metais estas) H. Lomp. Po jo kalbos, chorui giedant Re- quiem, buvo pagerbti ir prisiminti bolševikinio teroro kankiniai. Seka Baltų Tarybos nario (irgi esto) L. Trett kalba, kurioje jis akcentuoja, kad žiaurieji birželio mėn. įvykiai niekad neišdils iš Pabaltės tautų at- minties, visada primindami tą didį bolševikų žiaurumą ir skatinis siekti laisvės, nusikratant baisios vergijos. Prelegenti nuomone, panašūs minėji- mai turi tikslą: a) parodyti pasau- liui komunizmo pavojų, b) pranešti

pasauliui apie komunistinę teroro sistemą ir c) pranešti pasauliui apie žmonių vargus, kurie gyvendami kom- unistų vergijoje, patys laisvai ne- gali kalbėti.

Po jo kalbėjo senatorius K. A. Lau- ght, tardamas, kad Maskvos valdovai negali pasiteisinti dėl nežmoniško išvežimo iš Pabaltijos kraštų kele- tos šimtų tūkstančių nekaltų žmonių. Palyginus, sako senatorius, su pietų Australijos gyventojų skaičiumi, šis kraštas, jei čia būtų buvę prvesti tokie išvežimai, turėtų likti visiškai be žmonių... Jis pilnai įvertina kom- unizmo pavojų, jis mato ką tas kom- unizmas daro Burmoje ir kitose Azijos valstybėse. Šandien, anot se- natoriaus, jie dar nedrįsta pulti atvi- rai, nes jaučiasi esą per silpni. O kas bus po 20-30 metų? Reikia būd- ti ir budėti visiems!

skyrčius, o stovyklai programą paruo- šė ASS Worchesterio skyrius.

*****
NUOS AVYBĖ - PAGRINDAS
- tąsa iš 5 pusl.

pratę, nes norime būti savystovūs, laisvi nuo kitų nuožiūros ar malonės netgi tuo atveju, jei socialiniai išta- tymai yra palyginant tobuli.

Dabar pažiūrėkime į tokį atvejį, kuomet galimybė taupyti yra aprėžta arba ir visai pašalinta. Jei, sakysim, tavo šeima yra didelė, arba kas nors tavųjų serga, ir tu vis galus su ga- lais suvedi. Nelengva. Bet ir tuo blo- guoju atveju niekuomet neužgesa viltis ir bent kiek geresnį rytojų, ir šviesesnę ateitį. Turima nuosavybė, kad ir kokia ji nedidelė, yra kiekvie- nam meiliai sava, brangi. Kas gi at- sitinka, kuomet šis prigimtas noras turėti nuosavybę yra žiauriai slopi- namas? Daugeliui metų nuteistas ka- lins vis dar turi šokią tokią viltį išeiti į laisvę, vėl turėti ką nors sa- vo. Bet kokią viltį gali turėti tie, ku- riems pseudo-socialistiniai ištaty- mai atima (vieša vagystė dienos me- tu!) nuosavybę? Dar blogiau: ateity- je numato įvesti komunizmą, taigi vi- sus suvaryti į komunas, nelyginant kokius gyvulius.

Kitaip sakant, jei Sovietijoje pana- kinama privati nuosavybė, tai tuom- pačiu yra panaikinama ir privati in- ciatyva ir skatinanti tobulėti konku- rencija, kurios juk ir sudaro mūsų civilizacijos ir visos pažangos pa- grindą. O jei toje policinėje sovietų sistemoje neleidžiama ne tik kriti- kuoti, bet baudžiama net už prasitar- tą nepalankų valdžiai žodį, tuomet

Maintenance Machine Repair

Opportunity exists for good qual- ified machinist. Mechanics in the growing plastics field. Experience with blow molding machines and related equipment helpful but not required. Excellent starting rate and fringe benefits.

THE DOW CHEMICAL CO.
4630 W. 53rd-st.

sakome, kad toki padėtis yra kalėji- miška, vergiška. Pridurkime dar, kad ten įstatymai rašyti ne tam, kad juos vykdyti, bet kad apgauti laisva- me pasaulyje nesąmoningus pilie- čius, - tai gal tuomet suprasime, ką reiškia policinė, melu persunkta, val- stybinio kapitalizmo sovietinė san- tvarka.

Atsitinka betgi ir laisvame pasau- lyje, kad nuosavybės kaupimas igija antisocialinių savybių. Dar nieko, jei pavienis asmuo, praręs visą amžių taupyti, pamiršta pasinaudoti savo taupymo vaisiais. Yra juk tokių "sku- džų", kurie šalta gyvena, ne kaip maitinasi bei rengiasi - kol pagaliau persiskiria su šiuo pasauliu, palikda- mi daug tūkstančių santaupų. Kitas g- turimas santaupas leidžia į apyvar- tą, ar tai didindamas valdomo ūkio

plotą bei kuria kitą kokią nuosavybę ar plėsdamas biznį uždirba. Ilgainiu vienose rankose gali susikaupti pa- lyginti didelis kapitalas, atseit, san- taupos, kurios paverstos į gamybos priemones, sudaro pagrindą mūsų moderniai civilizacijai.

Yra dar nemažai valstybių, kurio- se dar nėra išvystyta socialinė išta- timdavystė ir ten nevaržomas kapi- talas parazitaiškai išnaudoja (tegul ir netokiam žiauriam laipsnyje, kaip sovietijoje) piliečius. Užtenka čia paminėti Pietų Amerikos valsty- bes, kurios vis nesulaukia plačios žemės reformos, o darbininkų atlygi- nimai yra žemi, nesuderinti su įmo- nių bei ūkių pelningumu. Reformos ten būtinos, kad civilizacijos pagrind- das, nuosavybė, būtų apvalytas nuo parazitinių eksplotuojančių reiškinų

Immediate Openings:

JIG BORE OPERATORS MILL HANDS TURRET LATHE OPERATORS

The above are Permanent Opportunities for top men with job shop experience. Aircraft Quality work. Overtime - Good Company Policies. This is where you will enjoy living and working conditions

Equal opportunity Employer.

Apply in person or write:

CADILLAC GAGE COMPANY
25760 Groesbeck Highway, Warren, Mich.

HAVE YOU A PERMANENT U.S. VISA? DOCTORS-RESIDENT PHYSICIANS.

This is a permanent opportunity in a modern 100 bed general hospital, serving two of New England's most attractive communities. We will provide you with your choice of comfortable 2 or 3 bedroom apartments.

Your duties will include treatment of accident cases, employee health and service cases. Excellent opportunity for a young doctor just starting his career or for a physician with a permanent US visa.

Kindly address inquiries:

Everett E. Van Valkenburgh, Adm.
Symmes Hospital Arlington, Mass.
or phone - MI 3-1080

Rambyno gražioji sukaktis

Ši kukli sukaktis gal nebūtų verta didesnio dėmesio, jeigu ji nebūtų su- rišta su paslaptinguoju Rambynu, ku- ris ilgus šimtmečius yra vaidinęs didelį ir reikšmingą vaidmenį Lietu- vos istorijoje. Tautos istorija ir vis- senovės padavimai sako, kad Ramby- no kalne nuo neatmenamų laikų buvo vaidilučių kurstoma šventoji ugnis. Čia meldėsi ir prašė Lietuvai pala- mos tų laikų dvasininkai, vadinami kriviais. Apie Rambyną, tą seną lie- tuvių šventovę, seni padavimai nusa- ko, kad tai buvusį garsi vieta ne tik vietiniams, bet ir tolimiesiems, i ku- rią net iš tolimų kraštų atvykdavę valdovai aukoti dievams, pasisemti išminties, sužinoti savo gyvenimo ateitį.

Rambyną išgarsino savo raštais E. Gisevijus. Rambyno kalne, viršū- nėje, buvo įruoštas rudai juodo gra- nito aukuras ant kurio degdavo šven- toji ugnis. Tas aukuras turėjo iškal- tus ženklus: kalaviją, žmogaus kojų bei rankų išpaudus, keletos gyvulių pėdų ir figūrų, panašiai į graikų šventyklas. Rambynas buvo apaugęs stambiais ažuolais ir kitais medžiais. Net krikščionybės laikams prasidė- jus ir tai Rambyno kalne dar degusi šventoji ugnis. Ir dar daug metų čia buvo garbinami lietuviški dievai - Perkūnas ir Pikelis. Tačiau krikščio- nybei išgalėjus šventoji ugnis li- ko užgesinta, didieji medžiai iškirsi-

ti, kriviai bei vaidilutės pasitraukė į Lietuvos gilumą. Deja, aukuras nei- šliko iki mūsų dienų-1811 metais malūnininkas Švarcas aukurą suska- lė ir panaudojo gironoms. Jei tikėti Gisevijaus surašytais padavimais, - malūnininkas Švarcas ir jo bendri- ninkas Rosenbergas buvo dievų ker- što nubausti: Švarcas žuvęs malūne o Rosenbergas liko aklas visam gy- venimui. Po to ir pats kalnas pradė- jo nykti-grūti: 1835m. Nemuno pa- plautas Rambynas skilo ir didelė jo dalis nugrimzdė į Nemuną. Aušros gadyne vėl atgaivina Rambyno garbę ir jau 1884m. vėl pradėtą kurenti šventoji ugnis, kuri buvo deginama iki šiol, ypač švenčiant Jonines.

Šimet sukanka 80 metų nuo to istc- rinio įvykio. Mums lietuviams, ypač Mažosios Lietuvos gyventojams, Rambynas per amžius buvo tartum dvasinė šventovė, kurioje kas met per Jonines suvažiudavo daug lietu- vių iš Mažosios ir Didžiosios Lietu- vos. 1938m. Mažosios Lietuvos pa- triarchas Martynas Jankus pasakė, kad aukuro nesunaikins jokios aud- ros, joki laikai, kol jo neišsižadės jo paties valdai.

Rambyno dvasia ir dabar gyva lietuvių tautoje, nors okupantas tą šventąją ugnį užgesino, bet ateis tas laikas kai bus grąžinta Rambynui šventoji ugnis, kad ji skleistų savo šviesą Lietuvai mūsų tėvynei.
POV. DIRKIS

Ne vien duona žmogus yra gyvas!

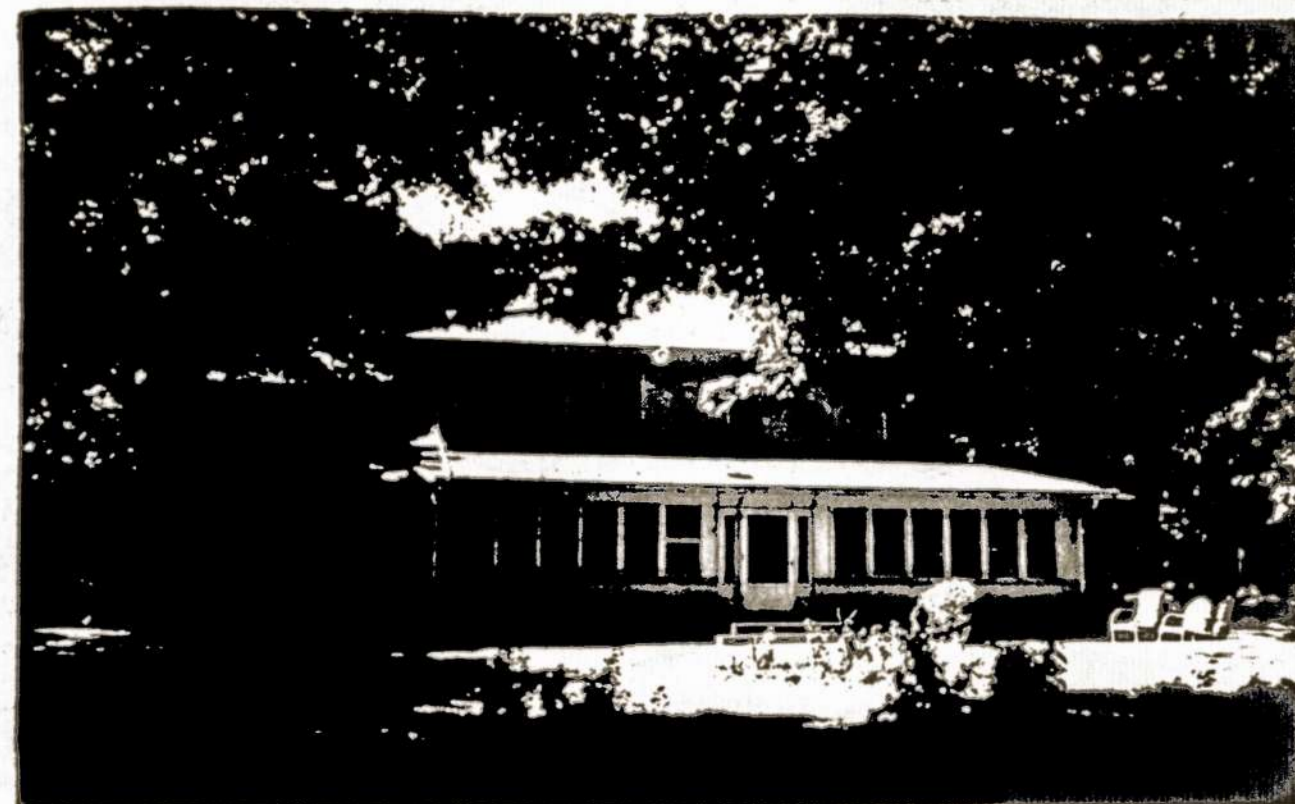
KUPONAS: prašau mane iškirpti ir užpildžius pasiųsti Laisvo- sios Lietuvos Administracijai. Ačiū!

SIUNČIU \$ 5 metinei prenumeratai
(Naujiems skaitytojams prenumeratos pradžia skaitoma nuo laišk- o gavimo dienos) SIŪSKITE laikraštį šiuo adresu:

PAVARDĖ .....

Nr. ir gatvė .....

MIESTAS ..... VALST. .... ZONA

PAMIRŠKITE KASDIENINIUS RŪPESČIUS - PASIDŽIAUKITE VASAROS MALONUMAIS

"GINTARO" vasarvietėje ant pat Michigano ežero kranto! Dėl infor- macijų ar rezervacijų prašome kreiptis: A. Karaitis, 2501 West 43 St. Chicago 32, ILL. Telef-VI 7-5084 arba P. O. Box 74, Union Pier, Mich. Telef - LAkeside -8155.